

Sociaal-cognitieve determinanten bij ecstasygebruik onder jongeren: een dance subcultuur.

Bachelorthese aan de Universiteit Twente door Maria Haagsma

Titel: Demografische gegevens en cognitieve determinanten als verklaring voor ecstasygebruik onder jongeren.

Auteur: Maria Haagsma

Instelling: Faculteit Gedragwetenschappen, Universiteit Twente

Opleiding: Bacheloropleiding Psychologie, thema Veiligheid en Gezondheid

1^e begeleider: Marcel Pieterse

2^e begeleider: Henk Boer

Datum: Februari 2008

Samenvatting

Dit onderzoek heeft als doel gehad demografische gegevens en cognitieve determinanten te onderzoeken om een verklaring te kunnen bieden voor ecstasygebruik onder jongeren. In totaal hebben 105 respondenten een vragenlijst ingevuld waarmee demografische gegevens, algemene kenmerken en cognitieve determinanten zijn onderzocht. Hieronder bevonden zich 58 mensen die ooit ecstasy hadden gebruikt en 47 nooit gebruikers. Er bleken significante verschillen te bestaan tussen beide groepen wat betreft geslacht en opleiding; de groep die aangaf ooit te hebben gebruikt bestond voornamelijk uit mannelijke middelbare scholieren. De scores op alle cognitieve determinanten bleken significant te verschillen tussen ooit gebruikers en nooit gebruikers. Er bleek een significante samenhang te zijn tussen alle cognitieve determinanten en ecstasygebruik, zowel voor ooit gebruik als recent gebruik. De intentie om ecstasy te gaan gebruiken bleek het beste te kunnen worden verklaard door attitude en refusal self-efficacy. Een hogere score op attitude en een lagere score op refusal self-efficacy voorspelden een sterkere intentie tot ecstasygebruik. Uitkomstverwachtingen hadden zoals verwacht ook een verklarende waarde. Als men een lagere inschatting van de negatieve gevolgen van ecstasygebruik had en een hogere inschatting van de positieve consequenties, was de intentie hoger. Bij initiatie van gebruik bleek sensatie zoeken een rol te gaan spelen. Ook de mate waarin men denkt aan ecstasy te kunnen komen en het waargenomen gebruik door mensen in de omgeving zijn van invloed op ecstasy ooit gebruik. Dit onderzoek geeft duidelijk weer dat mensen die ooit ecstasy hebben gebruikt een hoge waardering hebben voor dancemuziek en vaker dansfeesten bezoeken. Bovendien vond het gebruik van ecstasy met name plaats op dansfeesten. Dit impliceert dat ecstasy een drug is die past binnen de dance subcultuur.

Abstract

The aim of this study was to explore demographic data and cognitive determinants to give an explanation for ecstasy use among young adults. In total 105 respondents participated in this study by filling in a questionnaire, which examined demographic, general data and cognitive determinants. Among those respondents were 58 that did use ecstasy and 47 that did not. Significant differences in gender and educational level were found for both groups; the group that claimed to have ever used drugs, consisted mainly of male highschool students. Furthermore the scores on all cognitive determinants seemed to differ significantly between non-users and users. All cognitive determinants appeared to have a significant relation with ecstasy use. Attitude and refusal self-efficacy gave the best explanation for intention to ecstasy use. A higher score on attitude and a lower score on refusal self-efficacy predicted a stronger intention to ecstasy use. As predicted, outcome expectations also had an explaining value. If one would either expect less negative consequences or expect higher positive consequences for ecstasy use, then that would result in a higher intention to use ecstasy. Sensation seeking seemed to play part by initiation of use. Perceived behavioral control and descriptive norms also seemed to influence ecstasy use. This study demonstrates that people that had used ecstasy had an high appreciation of dancemusic and visit dance events more often. This implicates that ecstasy is a drug which fits within the dance subculture.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
ABSTRACT	4
INHOUDSOPGAVE	5
1. INLEIDING	6
2. DETERMINANTEN	8
3. METHODE	13
4. RESULTATEN	17
4.1 ECSTASY OOIIT GEBRUIK	17
4.2 RECENT ECSTASYGEBRUIK	19
4.3 COGNITIEVE DETERMINANTEN	21
4.4 CORRELATIES	22
4.5 REGRESSIE ANALYSE	24
5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE	27
5.1 CONCLUSIE	27
5.1.1 <i>Beschrijving gebruikersgroep</i>	27
5.1.2 <i>Verklarende determinanten</i>	28
5.2 DISCUSSIE	31
LITERATUUR	33
BIJLAGE	36

1. Inleiding

Ecstasy heeft vooral een reputatie als 'uitgaansdrug' of 'dansdrug' en wordt vaak in verband gebracht met grootschalige dansfeesten en discotheken (Forsyth 1996; Ter Bogt & Engels, 2005; Chinet, Stephan, Zobel, & Halfon, 2007). In de laatste decennia is het gebruik van ecstasy sterk toegenomen. Deze toename in gebruik wordt sterk geassocieerd met de opkomst van de dance cultuur in de jaren '80 (McCambridge et al., 2005; Ter Bogt & Engels, 2005).

Het gebruik van ecstasy vindt het meest plaats onder jonge volwassenen van 20 t/m 24 jaar. De groei van het aantal mensen dat ooit heeft gebruikt was ook het grootst in deze groep: van 6% in 1997 naar 13% in 2001. Vergeleken met een aantal andere Europese lidstaten behoort het percentage recente gebruikers in Nederland tot een van de hogere (Nationale Drug Monitor, 2006).

De werkzame stof die in ecstasy zit, heet MDMA (3,4-methyleendioxymethamphetamine). MDMA heeft een dubbele werking. Enerzijds is het een stimulerend middel met een oppeppende werking, het wordt ervaren als een middel om de hele nacht zonder enige moeite door te kunnen gaan (Ter Bogt & Engels, 2005). Anderzijds is er een bewustzijnsveranderend effect, gebruikers ervaren euforische gevoelens, de waarneming wordt intenser en het gevoel van verbondenheid met anderen neemt toe. Deze positieve effecten hebben bijgedragen aan de populariteit van ecstasy als partydrug (Zemishlany, Aizenberg, & Weizman, 2001).

Een van de risico's die ecstasy op de korte termijn met zich meebrengt is onder andere oververhitting. Wie ecstasy gebruikt kan uren achter elkaar dansen en loopt het risico oververhit te raken als er niet genoeg water of frisdrank wordt gedronken. Gevolg hiervan kan zijn dat de spieren en sommige organen, zoals de nieren, niet meer werken. Oververhitting is levensgevaarlijk en moeilijk te behandelen. Verder wordt men door ecstasy overmoedig en het coördinatievermogen kan aangetast worden. Deelname in het verkeer na ecstasygebruik is dus gevaarlijk. Een ander risico van ecstasy is dat veel pillen die verkocht worden als ecstasy geen ecstasy pillen blijken te zijn. Ze bevatten dan geen MDMA maar bijvoorbeeld MDEA, speed, MDA of nog andere stoffen, die al dan niet grote risico's met zich meebrengen. Daarnaast kan de dosering per pil sterk verschillen. Bovendien kan ecstasy ook depressies, angstaanvallen en psychoses versterken.

Op de lange termijn kan ecstasygebruik een langdurige verstoring geven van hersenfuncties, en dan met name het geheugen, het concentratievermogen en de stemming. Deze verstoring kan langer dan een jaar aanhouden nadat is gestopt met het gebruik. Of volledig herstel optreedt is onbekend. Het is niet uit te sluiten dat ook eenmalig gebruik al tot zo'n effect op de hersenen leidt (Pennings, Eilering, & De Wolff, 2004).

Gezien de ernstige risico's die het gebruik van ecstasy met zich meebrengt, is het van belang om dit gebruik zoveel mogelijk te verminderen. Om dit te bewerkstelligen is het noodzakelijk om inzicht te verkrijgen in de achterliggende oorzaak van ecstasygebruik.

Uit eerder onderzoek blijkt dat zowel demografische als cognitieve determinanten van invloed zijn. Zo wordt de danscultuur sterk geassocieerd met ecstasygebruik (Chinet, Stephan, Zobel, & Halfon, 2007; United Nations Office on drugs and crime, 2007; Forsyth, Barnard & McKeganey, 1997; Ter Bogt & Engels, 2005). Daarnaast blijken verwachtingen die mensen hebben over het gebruik van ecstasy van invloed te zijn op de keuze om wel of niet ecstasy te gaan gebruiken (Ter Bogt en Engels, 2005).

Het onderzoek naar ecstasygebruik vindt voornamelijk plaats in het buitenland. De meeste onderzoeken zijn gericht op gebruikspatronen, de achterliggende cognities zijn in mindere mate onderzocht. Bovendien bestaat de respondentengroep meestal alleen uit een groep gebruikers. Een vergelijking tussen wel en niet gebruikers is nog niet gedaan.

Het doel van dit onderzoek is om te achterhalen welke demografische gegevens, algemene kenmerken en cognitieve determinanten een verklaring kunnen bieden voor het ecstasy gebruik onder jongeren. Zowel gebruikers als niet gebruikers zullen worden onderzocht. Op deze manier wordt er een beeld gecreëerd van de gebruiker. Tactus zal de bevindingen kunnen gebruiken om een doelgroep te verkrijgen en deze bevindingen toe te passen in interventies.

2. Determinanten

Demografische en algemene kenmerken

Er zijn meerdere demografische en algemene kenmerken die een rol spelen bij ecstasygebruik. Uit onderzoek (Rodham, Hawton, Evans, & Weatherall, 2005) komt naar voren dat er duidelijke verschillen bestaan in druggebruik tussen mannen en vrouwen. Mannen gaven aan meer te drinken en meer drug tot zich te nemen dan vrouwen. Ook specifiek voor ecstasy is dit verschil aangetoond, Sherlock & Conner (1999) en Ter Bogt & Engels (2005) vonden dat mannen vaker en meer ecstasy gebruikten dan vrouwen.

Ecstasygebruikers zijn voornamelijk blanke, hoog opgeleide mensen die werken of studeren (United Nations Office on drugs and crime, 2007; Strote, Lee, & Wechsler, 2002).

De toename in druggebruik, en dan met name de partydrug ecstasy, wordt geassocieerd met de opkomende dancecultuur in de jaren '80 en '90 (Chinet, Stephan, Zobel, & Halfon, 2007; United Nations Office on drugs and crime, 2007). Zowel een voorkeur voor dancemuziek (Forsyth, Barnard & McKeganey, 1997) als de dansscène (Ter Bogt & Engels, 2005) worden geassocieerd met ecstasygebruik. De meest gegeven reden voor ecstasy gebruik onder jongeren was 'om te genieten van het dansen', verder bleek ecstasy de meest populaire 'uitgaansdrug' te zijn (United Nations Office on drugs and crime, 2007).

Uit onderzoek is gebleken dat veel ecstasygebruikers eerder cannabis gebruik rapporteerden (Zimmerman, Wittchen, Waszak, Nocon, Hofler, & Lieb, 2005; Boyd, Faan, McCabe & d'Arcy, 2003; Strote, Lee, & Wechsler, 2002). Ook Sherlock & Conner (1999) vonden dat van de mensen die ooit ecstasy hadden gebruikt, het overgrote deel ook geëxperimenteerd had met andere drugsoorten, meestal cannabis en amfetamine. Verder bleek dat veel ecstasygebruikers vaak gebruikten in combinatie met andere drug, er is dus sprake van polidruggebruik. De meest voorkomende combinaties waren met amfetamine, cannabis en cocaïne. Slechts een klein deel gebruikte alleen ecstasy.

Sensation seeking

De persoonlijkheidstrek sensation seeking wordt in relatie gebracht met druggebruik (Palmgreen, Donohew, Puzles Lorch, Hoyle & Stephenson, 2001; Satinder & Black, 1984; Zuckerman, 1979).

Sensatie zoeken is een multi-dimensionale persoonlijkheidstrek. Deze trek wordt gekenmerkt door het zoeken naar nieuwe, gevarieerde, complexe en intense sensaties en ervaringen en de bereidheid om daar risico's voor te nemen (Zuckerman, 1979). Volgens Zuckerman (1994) is voor de sensatiezoeker de opwindende ervaring belangrijk, het gevolg van sensatie zoeken is de bereidheid om risico's te nemen. Het nemen van deze risico's is niet het doel van de activiteit, ze nemen zelfs vaak maatregelen om de risico's te verkleinen. In het geval van illegaal druggebruik gaat het onder andere om fysieke, legale en sociale risico's. Ze accepteren hierbij de eventuele schadelijke gevolgen voor hun gezondheid (Horvath & Zuckerman, 1993).

Mensen die hoog scoren op sensatie zoeken lijken activiteiten met een hoog risico zoals het gebruik van drugs, aantrekkelijk te vinden. Deze persoonlijkheidstrek blijkt een sterke voorspeller te zijn van risicovol gedrag (Horvath & Zuckerman, 1993; Newcomb & McGee, 1991). Een reden voor het feit dat mensen die hoog scoren op sensatie zoeken risico's nemen terwijl lage sensatiezoekers deze risicovolle activiteiten vermijden kan zijn dat hoge sensatiezoekers de beloning van de activiteiten meer waarderen dan de lage sensatiezoekers. De effecten van de intense beloning van het gedrag zouden zwaarder kunnen wegen dan de risico's. Een alternatieve, maar niet perse tegengestelde, hypothese is dat hoge

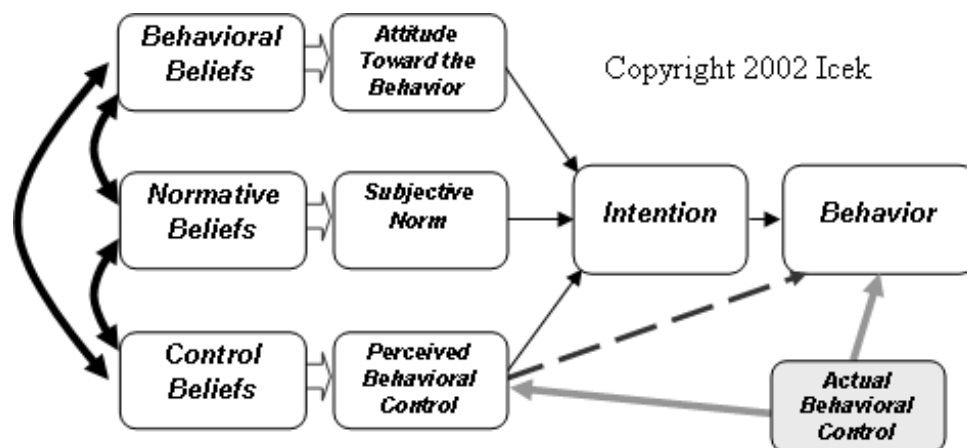

sensatiezoekers een optimistische bias hebben (Weinstein, 1980), dat wil zeggen dat ze zichzelf zien als minder risiconemend en dat ze denken dat ze minder kans hebben op een negatieve uitkomst van de risicovolle activiteit. Uit onderzoek blijkt dat een bepaalde activiteit als minder risicovol werd gezien als men hier meer ervaring mee had. Het zou kunnen dat er een gevoel van competentie wordt ontwikkeld als gevolg van een niet nadelige ervaring (Horvath & Zuckerman, 1993).

Mensen die hoog scoren op sensatie zoeken zijn eerder geneigd een verscheidenheid aan drug te gebruiken en ook om eerder te gaan gebruiken, in vergelijking met lage sensatiezoekers (Palmgreen, Donohew, Pugzles Lorch, Hoyle & Stephenson, 2001). Ook volgens Satinder & Black (1984) is de relatie tussen sensatie zoekend gedrag en druggebruik gerapporteerd in meerdere populaties. Deze bevindingen zijn samengevat door Zuckerman (1979) en laten zien dat druggebruikers in het algemeen de neiging hebben om hoge sensatiezoekers te zijn.

Psychologische determinanten

De theory of planned behavior, welke is ontwikkeld vanuit de theory of reasoned action (Fishbein & Ajzen, 1975), is een model dat veel gebruikt wordt bij het voorspellen van gedragsdeterminanten (Ajzen, 1991). Het biedt een belangrijk kader voor het begrijpen en voorspellen van sociaal gedrag. In figuur 1 is het model van de theorie te zien.

Figuur 1: Theory of planned behavior

Gedrag is een functie van gedragsintentie, welke wordt gestuurd door drie cognities; attitude, subjectieve normen en waargenomen gedragscontrole (perceived behavioral control) (Umeh & Patel, 2004). De eerste determinant is attitude, deze verwijst naar de algemene evaluatie die mensen maken over het uitvoeren van het gedrag. Het is een aangeleerde predispositie om positief of negatief te reageren ten opzichte van bepaald gedrag (Armitage & Conner, 2001). Attitude is een functie van de verwachtingen van een persoon over de waarschijnlijke uitkomsten of bijdragen van het gedrag (Ajzen, 1988). Volgens Armitage & Conner (2001) ontstaat attitude niet alleen door de verwachtingen die men heeft van de consequentie van het gedrag, maar ook door de waarde die men hecht aan die consequentie.

De tweede determinant is de subjectieve norm, deze verwijst naar percepties van sociale druk van anderen om het gedrag uit te voeren. Volgens Conner & Sparks (2001) is subjectieve norm een determinant die niet zozeer te maken heeft met de opvattingen die een persoon

heeft, maar meer met wat anderen er voor een mening met betrekking tot het gedrag op na houden (normative beliefs) en de motivatie om daarin mee te gaan (motivation to comply).

Waargenomen gedragscontrole is de derde determinant en verwijst naar de waardering die mensen hebben over hun mogelijkheid om het gedrag uit te voeren (Sheeran, Conner, & Norman, 2001). Het is een maat van de hoeveelheid van waargenomen controle die het individu heeft over het gedrag in kwestie (Armitage & Conner, 2001). Ajzen (1988) stelt dat waargenomen gedragscontrole de gedragsintentie zal voorspellen, maar ook dat het gedrag direct zal voorspellen, aangezien het individu nauwkeurig is in het waarnemen van de hoeveelheid van controle die hij of zij heeft over het gedrag.

Hoe positiever attitudes en subjectieve normen over een gedrag, en hoe groter hun waargenomen gedragscontrole, hoe sterker de intenties van mensen om het gedrag uit te voeren zullen zijn. Hoe sterker de intenties van mensen, en hoe groter hun waargenomen gedragscontrole, hoe waarschijnlijker het is dat mensen het gedrag uit gaan voeren (Sheeran et al., 2001).

Armitage, Conner, Loach, & Wil (1999) vonden dat de TPB een goede voorspeller is voor intenties en gedrag met betrekking tot alcohol- en cannabisgebruik. Uit onderzoek van Orbell, Blair, Sherlock & Conner (2001) is gebleken dat TPB determinanten ook een goede voorspelling bieden van intenties om ecstasy te gebruiken. Verder kwam naar voren dat de overtuiging van jongeren dat het verkrijgen van ecstasy gemakkelijk is, gecombineerd met hun overtuigingen dat het moeilijk is om ecstasy te weigeren, samen positieve intenties om ecstasy te gaan gebruiken en recent gebruik voorspellen. Ook uit onderzoek van Umeh & Patel (2004) komt de bruikbaarheid van de TPB naar voren voor het voorspellen van voorgenomen ecstasy gebruik. Eerder gedrag en attitude voorspelden onafhankelijk van elkaar intentie. Eerder gebruik van ecstasy en positievere attitudes richting ecstasy gebruik werden geassocieerd met sterkere intenties om deze drug te gebruiken in de toekomst. Ook was er een significante interactie tussen attitude en waargenomen gedragscontrole. McMillan & Conner (2003) vonden dat TPB gebruikt kan worden om intenties en gebruik van LSD, amfetamine, cannabis en ecstasy te voorspellen. Goedkeuring van anderen (sociale normen) en percepties van wat anderen doen (descriptieve normen) zijn significante voorspellers van de intentie tot gebruik van LSD, amfetamine, cannabis en ecstasy (Leventhal & Smiths, 2006; Sherlock en Conner, 1999).

Waargenomen gedragscontrole komt oorspronkelijk voort uit de self-efficacy theorie (zelfeffectiviteit theorie). Self-efficacy is een van de belangrijkste oorzaken van gedrag in Bandura's (1977; 1986) sociale cognitieve theorie. Hij definieert self-efficacy als het waargenomen vertrouwen dat iemand heeft in het uitvoeren van een bepaald gedrag. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat gedrag van mensen sterk wordt beïnvloed door hun overtuiging in de mogelijkheid om dat gedrag uit te voeren (Bandura, Adams, Hardy, & Howells, 1980). Onderzoek van Yu & Ko (2006) toont aan dat refusal self-efficacy (de mate waarin men zichzelf in staat acht iets te weigeren) negatief wordt geassocieerd met intentie tot ecstasygebruik. Hoe hoger men scoorde op refusal self-efficacy, hoe lager de intentie was tot het gebruik van ecstasy. Refusal self-efficacy was een significante voorspeller van intentie, en voorspelde indirect via deze intentie ook het daadwerkelijke ecstasy gebruik.

Uitkomstverwachtingen

De tweede belangrijke factor die in Bandura's theorie gedrag bepaald zijn uitkomstverwachtingen. Uitkomstverwachtingen zijn overtuigingen die mensen hebben over de waarschijnlijke gevolgen van het uitvoeren van een bepaald gedrag, en bevatten zowel de waargenomen voordelen als nadelen van dat gedrag (Bandura, 1977; 1986).

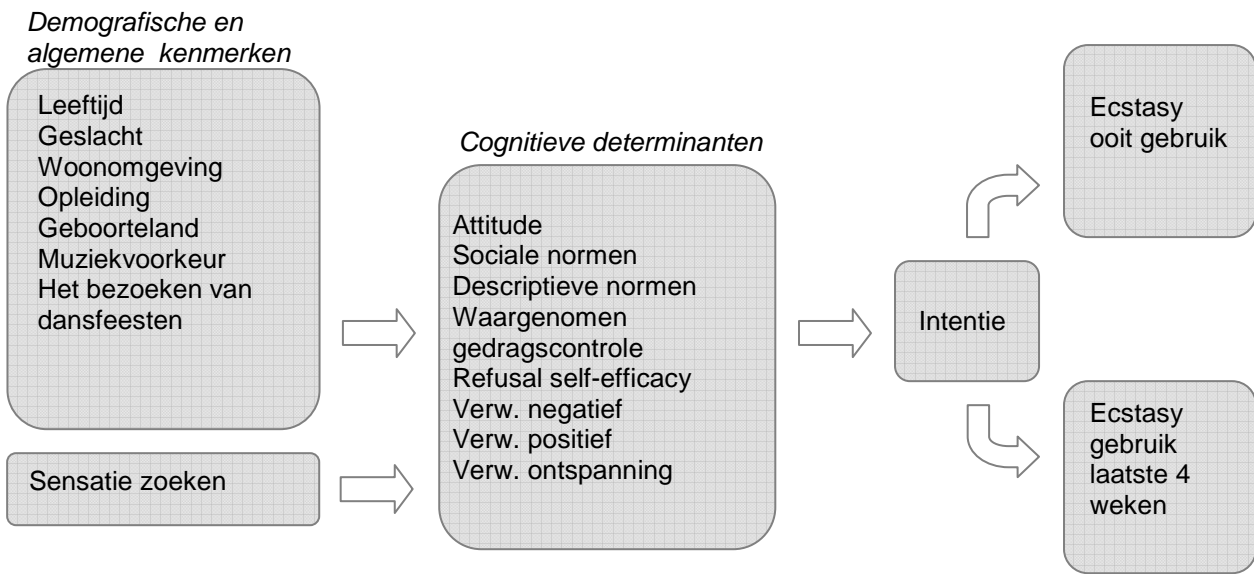
Uitkomstverwachtingen spelen een grote rol in de ontwikkeling van substantiemisbruik (Leventhal en Schmitz, 2006; Schafer & Brown, 1991; Rohsenow, Sirota, Martin & Monti, 2004). Positieve verwachtingen leiden waarschijnlijk tot een toename van druggebruik en negatieve verwachtingen geven motivatie om dit middelengebruik te beperken. (Leventhal & Schmitz, 2006). Katz, Fromme & D'Amico (2000) vonden dat jonge volwassenen eerder gaan drinken en illegale drug gaan gebruiken als ze sterke positieve verwachtingen hebben en zwakke negatieve verwachtingen voor deze gedragingen. Volgens Ter Bogt en Engels (2005) zijn uitkomstverwachtingen gerelateerd aan ecstasygebruik.

De verschillen tussen individuele verwachtingen zouden een verklaring kunnen zijn voor de verschillen in gebruikspatronen. Verwachtingen worden gevormd door directe ervaring met middelengebruik of door sociale processen. Drugverwachtingen veranderen gedurende de ontwikkeling, wat aangeeft dat ervaringen in de omgeving en persoonlijke ervaringen verwachtingen kunnen veranderen (Leventhal & Schmitz, 2006).

Determinanten

De determinanten die getoetst werden in dit onderzoek kwamen voort uit bovenstaande theorie. Vanuit de theory of planned behavior werden de determinanten attitude, sociale normen, waargenomen gedragscontrole en intentie onderzocht. Attitude gaf weer wat de houding was van mensen ten aanzien van ecstasy. Sociale normen gingen over de mate waarin men dacht dat de omgeving ecstasygebruik toelaatbaar vindt. Waargenomen gedragscontrole gaf aan in welke mate men dacht gemakkelijk aan ecstasy te kunnen komen (*acquisition efficacy*). Naast sociale normen werden ook descriptieve normen opgenomen in dit onderzoek, dit zijn percepties of observaties van wat anderen doen. Vanuit de theorie over uitkomstverwachtingen kwam naar voren dat deze verwachtingen onder te verdelen zijn in verschillende factoren. De verwachtingen die in dit onderzoek getoetst werden zijn de verwachtingen over de algemene positieve effecten door ecstasy, de algemene negatieve effecten, opwinding in het algemeen, angst, ontspanning en stressvermindering, sociale en seksuele vergemakkelijking. Ook werden verwachtingen over de effecten op de gezondheid onderzocht. Hier is voor gekozen omdat voor te stellen is dat mensen worden beïnvloed door de verwachtingen die ze hebben over de effecten van ecstasygebruik op hun gezondheid. Verder werd self-efficacy onderzocht. Self-efficacy meet in dit onderzoek de *refusal self-efficacy*, dit wil zeggen de mate waarin men denkt in staat te zijn om ecstasy te kunnen weigeren. Deze bovenstaande determinanten werden in dit onderzoek de cognitieve determinanten genoemd. Naast deze cognitieve determinanten werd de persoonlijkheidstrek sensatie zoeken gemeten. De demografische gegevens die getoetst werden waren leeftijd, geslacht, woonomgeving, opleiding, geboorteland, muziekvoorkeur en bezoek dansfeesten. Het gebruik van andere middelen werd ook meegenomen in dit onderzoek.

De determinanten staan niet stuk voor stuk op zichzelf, maar beïnvloeden elkaar ook. Er is een model opgesteld waarin is weergegeven op welke manier de determinanten elkaar en uiteindelijk ecstasygebruik beïnvloeden. In figuur 2 (op de volgende pagina) is dit model weergegeven.

Figuur 2: Onderzoeksmodel

3. Methode

Respondenten

In totaal hebben 105 respondenten de vragenlijst ingevuld, waaronder 63 mannen en 42 vrouwen (tabel 1). De eerste groep respondenten bestond uit bezoekers van een drugforum op internet, deze kwamen uit heel Nederland. Dit drugforum is een informatief forum waar mensen informatie en ervaringen uitwisselen over drug (<http://drugsforum.nl/index.php>). De tweede groep bestond uit mensen die benaderd zijn via hun e-mailadres, dit waren voornamelijk studenten van de Universiteit Twente. Tot slot waren er jongeren uit de regio Twente, waarschijnlijk enkele, die de vragenlijst hebben ingevuld. Dit waren bezoekers van de website van Tactus of jongeren die uitgingen in Enschede. De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 23 jaar.

Operationalisering meetinstrument

In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van een vragenlijst (zie bijlage 1). Deze bestond uit 6 pagina's met 46 items. Als eerste werd er gevraagd naar een aantal demografische en algemene kenmerken. Hierna volgden de onderdelen over alcohol en andere middelen, ervaring met ecstasy, mening over ecstasy, uitkomstverwachtingen over ecstasy en ten slotte werd sensatie zoeken gemeten. Hieronder wordt de operationalisering van elke onderdeel besproken.

Bij demografische en algemene kenmerken werd gevraagd naar leeftijd, geslacht, woonomgeving, opleiding, geboorteland [Nederland – Suriname – Nederlandse Antillen of Aruba – Marokko – Turkije – België, Duitsland of Engeland – in een ander land, nl.] en geboorteland ouders. Verder zijn er een aantal vragen over muziekvoorkeur, uitgaansgedrag en het bezoeken van dansfeesten gesteld. Muziekvoorkeur werd gemeten door te vragen naar de voorkeur voor de volgende muzieksoorten: top 40 muziek, Nederlandstalige muziek, klassieke muziek, dance, r&b, hiphop/rap, jazz/blues, rock en metal [1 'heel stom' tot 5 'heel leuk']. Bij uitgaansgedrag werd gevraagd naar hoe vaak men gemiddeld uit gaat per maand [1 'ik ga nooit uit' tot 6 '9 keer of vaker']. Het bezoeken van dansfeesten werd gemeten door de vraag: 'Hoe vaak heb je een dansfeest bezocht in de volgende perioden: in de laatste 12 maanden, in de laatste 4 weken [1 'nooit' tot 14 '40 keer of meer']'. De schalen die gebruikt werden zijn deels afkomstig van Trimbos.

Het gebruik van alcohol, wiet/hasj, pado's, cocaïne en amfetamine/speed werd gemeten met behulp van 2 items. Er werd gevraagd aan de respondenten of ze het middel ooit hadden gebruikt met antwoordmogelijkheden, 1 'nee' en 2 'ja'. Respondenten die deze vraag met 'ja' beantwoordden werden gevraagd hoe vaak ze het middel hadden gebruikt in de laatste 12 maanden en in de laatste 4 weken [1 'nooit' tot 14 '40 keer of meer']'. Verder werd er voor alcohol en wiet/hasj gevraagd naar de hoeveelheid van gebruik per gelegenheid. De schalen die gebruikt werden zijn afkomstig uit een bestaande vragenlijst van Trimbos.

Er werden meerdere vragen gesteld om een inschatting te maken van het ecstasygebruik van de respondenten. Er werd gevraagd of ze ooit ecstasy hadden gebruikt. Respondenten die deze vraag met 'ja' beantwoordden werden gevraagd hoe vaak ze ecstasy hadden gebruikt in de laatste 12 maanden en in de laatste 4 weken [1 'nooit' tot 14 '40 keer of meer']'. Verder was er een item over leeftijd van het eerste gebruik (open vraag), frequentie van het gebruik per maand en hoeveel dagen hiervan in het weekend vallen [1 'minder dan 1 dag' tot 8 '11 dagen of meer'] en de hoeveelheid pillen per keer [1 'een halve' tot 6 '5 of meer']'. Plaats van gebruik werd gemeten door te vragen naar gebruik thuis, bij familie of vrienden, op straat of in het park, café of kroeg, discotheek, dansfeesten/houseparty's, festival, keet/hok en op

school [1 ‘nooit’ tot 5 ‘altijd’]. Om een maat voor polidruggebruik te verkrijgen werd er gevraagd of respondenten ooit ecstasy hadden gecombineerd met andere middelen. Respondenten die deze vraag met ‘ja’ beantwoordden werden gevraagd of ze ecstasy hadden gebruikt in combinatie met alcohol, wiet/hasj, paddo’s, cocaïne en amfetamine/speed [1 ‘nooit’ tot ‘vaker dan 5 keer’]. De schalen die gebruikt werden zijn afkomstig van Trimbos.

Cognitieve determinanten

In dit onderdeel werden attitude, sociale normen, descriptieve normen, waargenomen gedragscontrole, refusal self-efficacy, intentie, sensatie zoeken, negatieve verwachtingen, positieve verwachtingen, verwachtingen t.a.v. ontspanning en verwachtingen t.a.v. hersenschade gemeten. Er werden 5-punts Likertschalen gebruikt, tenzij anders vermeld. Voor elk construct werd een gemiddelde berekend. In tabel 1 is informatie over betrouwbaarheid, aantal items per construct en beschrijvende statistieken (gemiddelden en standaardafwijking) weergegeven.

Tabel 1: Cognitieve determinanten

	Aantal items	α	M	SD
Attitude	5	.94	2,7	1,3
Sociale normen	4	.84	2,6	,97
Descriptieve normen	4	.71	1,5	,42
Waargenomen gedragscontrole	2	.95	3,5	1,5
Refusal self-efficacy	6	.87	4,6	,80
Intentie	9	.98	2,5	1,6
Sensatie zoeken	8	.74	3,4	,75
Verwachtingen negatief	8	.86	2,9	,83
Verwachtingen positief	10	.85	3,6	,73
Verwachting ontspanning	2	.83	3,2	1,1
Verwachting hersenschade	1	.	4,1	,88

Attitude t.a.v. ecstasy werd gemeten met 5 bipolaire schalen: Wanneer ik in de toekomst ecstasy zou gebruiken vind ik dat [slecht - goed, niet fijn – fijn, onverstandig – verstandig, niet cool – cool, niet normaal – normaal]’. Een hogere score geeft een positievere attitude t.a.v. ecstasy weer.

Sociale normen werden gemeten met behulp van de vraag: ‘In hoeverre vinden de volgende mensen het toelaatbaar als je ecstasy gebruikt: ouders, vrienden, klasgenoten, uitgaansvrienden [zeker niet – zeker wel]’. Een hogere score geeft een positievere waargenomen sociale norm aan.

Het construct ‘descriptieve normen’ werd in de vragenlijst gemeten met behulp van de volgende vraag: ‘Hoeveel mensen in jouw omgeving gebruiken ecstasy: vrienden, klasgenoten, uitgaansvrienden, broer/zus [allen, meesten, sommigen, niemand]’. Dit item is omgeschaald; 1 ‘niemand’ – 4 ‘allen’. Een hogere score geeft een hogere descriptieve norm aan.

Waargenomen gedragscontrole werd in de vragenlijst gemeten met behulp van de volgende twee items: ‘Het is voor mij gemakkelijk om aan ecstasy te komen, Als ik een pilletje wil kopen weet ik waar ik dit kan krijgen [helemaal mee oneens – helemaal mee eens]’. Een hogere score geeft een hogere waargenomen gedragscontrole aan.

Refusal self-efficacy werd gemeten met de volgende vraag: ‘Is het voor jou gemakkelijk of moeilijk om geen ecstasy te gebruiken in de volgende situaties: tijdens het uitgaan, als je je verveelt, als je alcohol hebt gedronken, als je je rot voelt, als je plezier hebt, als iemand het je aanbiedt [makkelijk - moeilijk]’. Dit item is omgeschaald; 1 ‘moeilijk’ – 5 ‘gemakkelijk’. Een hogere score geeft een hogere mate van refusal self-efficacy aan.

Intentie werd gemeten met behulp van de volgende stellingen: ‘Ik ben van plan in de toekomst ecstasy te gaan gebruiken (in de komende 4 weken, in de komende 6 maanden, in de komende 12 maanden), ik wil in de toekomst ecstasy gebruiken (..4 weken.., 6 maanden, ..12 maanden), ik verwacht in de toekomst ecstasy te gebruiken (..4 weken.., 6 maanden, ..12 maanden) [zeker niet - zeker wel]’. Een hogere score geeft een hogere intentie tot ecstasygebruik aan.

De items die gebruikt werden om uitkomstverwachtingen van ecstasygebruik te meten waren gebaseerd op de Cocaine Effect Expectancies Scale (CEEQ), welke werd ontwikkeld door Schafer & Brown (1991) en de Cocaine Expectancy Questionnaire (CEQ), welke werd ontwikkeld door Jaffe & Kilbey (1994). Uit factoranalyse (Tabel 2) die is toegepast op de verwachtingsschaal kwamen 4 factoren naar voren: ‘negatieve verwachtingen t.a.v. ecstasygebruik’ (items e t/m g, j, k, r, t en u), ‘positieve verwachtingen t.a.v. ecstasygebruik’ (a t/m d, h, i, n t/m q), ‘verwachtingen over ontspanning door ecstasygebruik’ (l en m) en ‘hersenschade’ (s). Deze laatste bevat slechts 1 item en is in dit onderzoek verder niet meegenomen. De Chronbach’s α voor de verwachtingsschaal (21 items) was 0,79. In tabel 2 zijn de items weergegeven [helemaal mee eens – helemaal mee oneens].

Tabel 2: Factoranalyse uitkomstverwachtingen

	Factor 1 verwachtinge n negatief ($\alpha=.86$)	Factor 2 verwachtinge n positief ($\alpha=.85$)	Factor 3 verwachtinge n ontspanning ($\alpha=.83$)	Factor 4 verwachtinge n hersenschad e
a. ecstasy geeft je het gevoel dat je overal bovenstaat.		,58		
b. ..dat je alles kan.		,64		
c. ..voel je je gelukkiger.		,78		
d. ..vergeet je al je problemen.		,70		
e. ecstasy zorgt ervoor dat je verkeerde keuzes maakt.	,70			
f. ..vervelende dingen gebeuren.	,63			
g. ..domme dingen doet.	,69			
h. door ecstasy krijg je energie..		,51		
i. ..verhoogt je activiteitsniveau..		,55		
j. ..bang of gespannen als je ecstasy hebt gebruikt	,74			
k. ..geeft je een vervelend gevoel in je maag..	,52			
l. ecstasy helpt je om te ontspannen.			,64	
m. ..voel je je dromerig en volledig ontspannen.			,50	
n. door ecstasy durf je meer te praten dan normaal		,73		
o. ..voel je je minder onzeker.		,83		
p. ..meer aangetrokken voelt tot een andere persoon.		,59		
q. je geniet meer van seks..		,49		
r. ..voel je je de volgende dag waardeloos.	,71			
s. .. kan je hersenschade oplopen				,52
t. ..hele week bijkomen omdat je uitgeput bent.	,76			
u. aan ecstasy raak je snel verslaafd.	,70			

Om sensatie zoeken te meten is gebruikt gemaakt van 'The Brief Sensation Seeking Scale' (BSSS) (Hoyle, Stephenson, Palmgreen, Lorch & Donohew, 2002). Dit is een verkorte versie van de originele schaal van Zuckerman (1979). Veel tekortkomingen van de originele schaal zijn verholpen. De nieuwe schaal is veel korter, slechts 8 items in plaats van 40, de omschrijving van de items is recent gemaakt en een Likert formaat is ter vervanging gekomen voor de 2 keuze antwoordmogelijkheid. De BSSS meet, net als de originele schaal, sensatie zoeken door middel van vier subschalen: 'Experience Seeking (ES)', de behoefte om nieuwe ervaringen op te doen, 'Boredom Susceptibility (BS)', de neiging om rusteloos te worden en de behoefte aan onvoorspelbaarheid, 'Thrill and Adventure Seeking (TAS)', de behoefte aan spanning en avontuur en 'Disinhibition (DIS)', de neiging om sociale normen te overschrijden. In onderstaande tabel is de BSSS weergegeven, elke dimensie wordt gemeten door 2 items [helemaal mee oneens - helemaal mee eens]'.

Procedure

De vragenlijst is online afgenomen. De link naar de vragenlijst is op een drugsforum op internet geplaatst en op de website van Tactus. Verder is de link gemaïld naar studenten van de Universiteit Twente. Ook heeft Tactus de link gemaïld naar jongeren die ze benaderden in het uitgaansleven in Enschede.

Statistische Analyse

De uit de vragenlijst binnengekomen data zijn ingevoerd in het statistische analyse programma SPSS. Als eerste is met behulp van dit programma de betrouwbaarheid van de vragenlijst uitgebreid bestudeerd. Vervolgens zijn de beschrijvende statistieken berekend. Verder is met behulp van t-test berekend of er determinanten zijn met een verklarende waarde voor gedrag. Ook is er gekeken naar de correlatie tussen zowel ecstasy ooit gebruik als ecstasy gebruik in de laatste 4 weken en de verschillende determinanten. Als laatste zijn drie regressieanalyses uitgevoerd om de verklaarde variantie van het model en de unieke bijdrage van de determinanten te bepalen voor intentie, ecstasy ooit gebruik en recent gebruik. Een beschrijving van de uitgevoerde statistische procedures is te vinden in het resultaatendeel van dit verslag.

4. Resultaten

4.1 Ecstasy ooit gebruik

In tabel 3 zijn de aantallen en percentages weergegeven van elk demografisch gegeven, uitgaansgedrag en het bezoeken van dansfeesten, voor zowel de respondenten die aangaven, op het moment dat de vragenlijst werd afgenomen, nooit ecstasy te hebben gebruikt (45%; N=47) als die aangaven wel ooit ecstasy te hebben gebruikt (55%; N=58) (deze laatste groep wordt aangeduid met 'gebruikers'). Verder zijn de verschillende toetsresultaten weergegeven die al dan niet significante verschillen aantonen. de groep gebruikers was 78% man en 22% vrouw. Van de groep respondenten die aangaf nooit te hebben gebruikt was dit respectievelijk 38% en 62%. Dit verschil in gebruik tussen geslacht bleek significant te zijn. Verder valt op dat een percentage van 45% in de leeftijdscategorie 15-19 jaar viel. Van de niet gebruikers bevond zich slechts 11% in deze leeftijdscategorie. Bijna alle gebruikers gaven aan niet in de regio Twente te wonen maar elders. Iets meer dan de helft viel in de categorie middelbaar onderwijs en 43% in de categorie hoger onderwijs; ook dit verschil tussen beide groepen bleek significant te zijn. Van de niet gebruikers viel bijna iedereen in de categorie hoger onderwijs. Van de gebruikers was 78% in Nederland geboren. Onder de respondenten waren geen mensen die in Suriname, de Nederlandse Antillen, Aruba, Marokko of Turkije zijn geboren. Wat opvalt is dat het eerste gebruik bij de mannen voor 88% plaatsvond onder de 21 jaar, bij de vrouwen is dit 54%. De helft van de vrouwen die heeft gebruikt deed dit pas vanaf 21 jaar. Voor beide groepen is hetzelfde uitgaanspatroon zichtbaar; beide groepen gaven aan ongeveer even vaak uit te gaan per maand. Wat betreft het bezoeken van dansfeesten in de afgelopen 4 weken was er wel een significant verschil tussen beide groepen. Van de gebruikers heeft 38% de afgelopen 4 weken 1 keer of vaker een dansfeest bezocht. Van de niet gebruikers is dit 4 %.

Tabel 3: Ecstasy ooit gebruik en demografische gegevens

		Ecstasy nooit (N=47)	Ecstasy ooit (N=58)	Totaal (N=105)	
Geslacht	Man	18 (38%)	45 (78%)	63 (60%)	$X^2(1)=16.7^{**}$
	Vrouw	29 (62%)	13 (22%)	42 (40%)	
Leeftijd	15 – 19	5 (11%)	26 (45%)	31 (30%)	$t(103)=1.15$
	20 -24	26 (55%)	18 (31%)	44 (42%)	
	25 – 29	11 (23%)	5 (9%)	16 (15%)	
	30 >	5 (11%)	9 (15%)	14 (13%)	
Woonomgeving	Regio Twente	28 (60%)	8 (14%)	36 (34%)	
	Elders	19 (40%)	50 (86%)	69 (66%)	
Opleiding	Lager beroepsonderwijs	2 (4%)	1 (2%)	3 (3%)	$t(103)=3.7^{**}$
	Middelbaar onderwijs	4 (9%)	31 (53%)	35 (33%)	
	Hoger onderwijs	41 (87%)	25 (43%)	66 (63%)	
Geboorteland	Nederland	40 (85%)	45 (78%)	85 (81%)	$X^2(2)=2.75$
	Bel., Duitsl. of Engeland	6 (13%)	13 (22%)	19 (18%)	
Uitgaan	Nooit	7 (15%)	7 (12%)	14 (13%)	$t(103)=-.77$
	1 of 2 keer	23 (49%)	25 (43%)	48 (46%)	
	3 keer of vaker	17 (36%)	26 (45%)	43 (41%)	
Dansfeesten	Nooit	45 (96%)	36 (62%)	81 (77%)	$t(103)=-3.85^{**}$
	1 keer	2 (4%)	19 (33%)	21 (20%)	
	2 keer of vaker	0 (0%)	3 (5%)	3 (3%)	

** Significant op het 0.01 niveau

* Significant op het 0.05 niveau

In tabel 4 is te zien dat alle gebruikers ook ooit alcohol hebben gedronken. Van de niet gebruikers is dit 98%. Voor alcohol is er dus vrijwel geen verschil tussen de beide groepen. Er bestaan wel significante verschillen wat betreft ander middelen gebruik. Van de ecstasy ooit gebruikers heeft 93% ook ooit wiet/hasj gebruikt (vs. 50% bij de nooit gebruikers), 2/3 deel heeft paddo's gebruikt (vs. 11%) en ongeveer de helft heeft cocaïne en amfetamine gebruikt (vs. nooit).

Tabel 4: Frequenties en chikwadraattoets voor ooit gebruik van ecstasy en andere middelen

		Ecstasy nooit (N=47)	Ecstasy ooit (N=58)	X ² toets	Totaal (N=105)
Alcohol	Nooit Ooit	1 (2%) 46 (98%)	0 (0%) 58 (100%)	X ² (1)=1.2, p >.05	1 (1%) 104 (99%)
Wiet/hasj	Nooit Ooit	23 (49%) 24 (51%)	4 (7%) 54 (93%)	X ² (1)=24*, p <.05	27 (26%) 78 (78%)
Paddo's	Nooit Ooit	42 (89%) 5 (11%)	23 (40%) 35 (60%)	X ² (1)=27.2*, p <.05	65 (62%) 40 (38%)
Cocaïne	Nooit Ooit	46 (98%) 1 (2%)	32 (55%) 26 (45%)	X ² (1)=24.8*, p <.05	78 (74%) 27 (26%)
Amfetamine	Nooit Ooit	47 (100%) 0 (0%)	25 (43%) 33 (57%)	X ² (1)=39*, p <.05	72 (69%) 33 (31%)

In tabel 5 zijn de gemiddelde scores van beide groepen weergegeven voor elke muziksoort. De scores op alle muziksoorten tussen beide groepen leveren significante verschillen op, behalve hiphop/rap en metal. Dance is de enige muziksoort waar de gebruikers hoger op scoorden, op alle andere genres scoorden de nooit gebruikers hoger (of even hoog).

Tabel 5: T-toets muziekvoorkeur

Muziksoort	Ecstasygebruik (N=105)		t (103)	Sig.
	Nooit (N=47)	Ooit (N=58)		
Top 40	3,9	3,0	4,68	,00**
Nederlandstalig	3,1	2,4	3,70	,00**
Klassiek	3,3	2,8	2,20	,03*
Dance	3,0	4,3	5,55	,00**
R&b	3,1	2,5	3,07	,00**
Hiphop/rap	3,0	3,0	,02	,99
Jazz/blues	3,6	3,2	1,89	,06*
Rock	4,1	3,6	2,45	,02*
Metal	2,3	2,6	1,08	,28

** Significant op het 0.01 niveau

* Significant op het 0.05 niveau

4.2 Recent ecstasygebruik

In tabel 6 zijn voor de groep gebruikers de aantallen en percentages weergegeven voor elke demografisch gegeven. Er is onderscheid gemaakt tussen de groep die, op het moment dat de vragenlijst werd afgenomen, de laatste 4 weken nooit had gebruikt, 1 of 2 keer had gebruikt, 3 of 4 keer had gebruikt en meer dan 10 keer had gebruikt. Verder zijn de verschillende toetsresultaten weergegeven die al dan niet significante verschillen aantonen.

Van de groep ooit gebruikers heeft bijna 70% de afgelopen 4 weken ecstasy gebruikt. Het overgrote deel gebruikte 1 of 2 pillen per gelegenheid. Van de mannen die ooit hebben gebruikt, heeft 69% de afgelopen 4 weken ook ecstasy gebruikt. Van de vrouwen is dit 61%. Ook al zijn er dus in totaal meer mannen die gebruiken, tussen de groep vrouwen die ooit hebben gebruikt en de groep mannen die ooit hebben gebruikt zit geen significant verschil wat recent gebruik betreft. Van de ooit gebruikers in de leeftijdscategorie 15 - 29 jaar had bijna 80% de afgelopen 4 weken ecstasy gebruikt. In de categorie 20 - 24 jaar was dit ongeveer 60%. Van de ooit gebruikers die in de categorie 25 - 29 jaar vallen had 17% de afgelopen 4 weken gebruikt. Van de mensen uit de regio Twente die ooit hebben gebruikt had bijna niemand de laatste 4 weken gebruikt, van de ooit gebruikers die elders wonen was dit ongeveer 75%. De groep actuele gebruikers waren voornamelijk mensen die middelbaar- of hoger onderwijs volgen. Er is een significante samenhang tussen ecstasygebruik en opleiding; hoe hoger het gebruik, hoe lager de opleiding. Verder bleek er een significant verband te bestaan tussen ecstasygebruik en uitgaansgedrag, zoals ook tussen ecstasygebruik en het bezoeken van dansfeesten. Mensen die vaker ecstasy gebruikt hebben in de afgelopen vier weken gingen vaker uit per maand en bezochten vaker dansfeesten.

Tabel 6: Ecstasy gebruik laatste 4 weken en demografische gegevens

		Ecstasy gebruik laatste 4 weken (N=105)					
		Nooit	1-2	3-4	10>	Totaal	
Geslacht	Man	32 (51%)	26 (41%)	4 (6%)	1 (2%)	63 (100%)	F (1, 104) = 1.7
	Vrouw	34 (81%)	5 (12%)	1 (2%)	2 (5%)	42 (100%)	
Leeftijd	15 - 19	11 (36%)	15 (48%)	3 (10%)	2 (6%)	31 (100%)	-,15
	20 -24	33 (75%)	10 (23%)	0	1 (2%)	44 (100%)	
	25 - 29	16 (100%)	0	0	0	16 (100%)	
	30 >	6 (43%)	6 (43%)	2 (14%)	0	14 (100%)	
Woonomgeving	Regio Twente	35 (97%)	0	1 (3%)	0	36 (100%)	
	Elders	31 (45%)	31 (45%)	4 (6%)	3 (4%)	69 (100%)	
Opleiding	Middelbaar onderwijs	9 (26%)	19 (54%)	5 (14%)	2 (6%)	35 (100%)	-,23(*)
	Hoger onderwijs	54 (82%)	12 (18%)	0	0	66 (100%)	
Geboorteland	Nederland	55 (65%)	26 (30%)	3 (4%)	1 (1%)	85 (100%)	F (2,104) = 4.44*
	Bel., Duitsl. of Eng.	10 (52%)	5 (26%)	2 (11%)	2 (11%)	19 (100%)	
Uitgaan							,28(**)
Dansfeesten							,28(**)

** Significant op het 0.01 niveau

* Significant op het 0.05 niveau

Van de gebruikers gebruikte 2/3 deel minder dan 1 dag per maand. 15,5% gebruikte 1 tot 3 keer per maand. Bijna 9 % gaf aan 5 keer of vaker per maand te gebruiken. Een kwart van de gebruikers nam 1 pil per gelegenheid. De helft van de gebruikers nam 2 pillen per keer, en een kwart gaf aan 3 of meer pillen per keer te consumeren. Ecstasy werd voornamelijk op dansfeesten gebruikt. Verder werden thuis, familie of vrienden en festivals genoemd als plaats waar meestal of altijd gebruikt werd. Op straat of in het park werd bijna nooit gebruikt. Voor de plek keet/hok en school gaf vrijwel iedereen aan hier nooit te gebruiken. De meeste gebruikers lieten nooit de pillen testen van te voren. Slechts 16% gaf aan dit altijd te laten doen, 70% deed dit nooit.

In tabel 7 is te zien dat bijna alle gebruikers ecstasy wel eens hebben gecombineerd met andere middelen. Dit gebeurde vooral met alcohol en met hasj of wiet, en in mindere mate met amfetamine of speed. Met paddo's en cocaïne werd ecstasy vrijwel nooit gecombineerd.

Tabel 7: Combinatiegebruik

Combinatiegebruik (N=58)					
Ja	49 (84,5%)				
Nee	9 (15,5%)				
Totaal	58 (100%)				
	Alcohol	Wiet/hasj	Paddo's	Cocaïne	Amfetamine/speed
Nooit	21 (36%)	23 (40%)	56 (97%)	51 (88%)	40 (69%)
1 keer	13 (22%)	5 (9%)	2 (3%)	3 (5%)	12 (21%)
2-5 keer	11 (20%)	7 (11%)	0 (0%)	3 (5%)	4 (7%)
5>	13 (22%)	23 (40%)	0 (0%)	1 (2%)	2 (3%)
Totaal	58	58	58	58	58

4.3 Cognitieve determinanten

Uit tabel 8 blijkt dat er voor een aantal van de psychologische determinanten een significant verschil bestond tussen de gebruikers en niet gebruikers. Mensen die ooit ecstasy hebben gebruikt hadden een positievere houding ten aanzien van ecstasy. Ook hadden ze een hogere waargenomen sociale norm. Dit wil zeggen dat ze het waarschijnlijker achtten dat mensen in hun omgeving ecstasy gebruik toelaatbaar vinden dan bij de groep nooit gebruikers. Bij de gebruikers was de descriptieve norm lager, dit betekent dat er minder ecstasy werd gebruikt door mensen in hun omgeving. Waargenomen gedragscontrole, in dit geval hoe gemakkelijk mensen aan ecstasy denken te komen, was bij de ooit gebruikers aanzienlijk hoger. De gemiddelde refusal self-efficacy was bij deze groep lager, het was voor hen moeilijker om geen ecstasy te gebruiken dan voor de groep die nooit heeft gebruikt. De intentie om ecstasy te gaan gebruiken was bij de gebruikers hoger, ze waren eerder van plan te gaan gebruiken in de toekomst, hier is het grootste verschil te zien tussen beide groepen. De negatieve verwachtingen die ze hebben waren lager en de positieve verwachtingen waren zoals verwacht juist hoger. De verwachtingen over ontspanning door ecstasy waren ook hoger bij de gebruikers. Wat opvalt is dat sensatie zoeken bij beide groepen ongeveer even hoog was, er was geen significant verschil.

Tabel 8: T-toets cognitieve determinanten ecstasy ooit gebruik

Determinant	Ecstasy ooit gebruik (N=105)		t (103)	Sig.
	Nooit (N=46)	Ooit (N=58)		
Attitude	1.7	3.5	-10,104	**
Sociale norm	2.0	3.1	-7,127	**
Descriptieve norm	3.7	3.3	-6,129	**
Waargenomen gedragscontrole	2.5	4.4	-8,263	**
Refusal self-efficacy	1.1	1.7	4,245	**
Intentie	1.1	3.6	-13,366	**
Sensatie zoeken	3.3	3.4	-1,258	Ns
Verwachtingen negatief	3.4	2.5	7,340	**
Verwachtingen positief	3.4	3.8	-2,388	*
Verwachtingen ontspanning	2.6	3.7	-5,550	**

** Significant op het 0.01 niveau

* Significant op het 0.05 niveau

Van de ooit gebruikers heeft 30% de afgelopen 4 weken geen ecstasy gebruikt. In tabel 9 zijn de verschillen te zien tussen de recente gebruikers en de 'ex-gebruikers'. Alleen de score op intentie verschilde significant tussen beide groepen.

Tabel 9: T-toets cognitieve determinanten ecstasygebruik laatste 4 weken

Determinant	Ecstasy laatste 4 weken (N=58)			Sig.
	Nooit (N=19)	Ooit (N=39)	t (56)	
Attitude	3.4	3.5	-,671	Ns
Sociale norm	3.0	3.1	-,343	Ns
Descriptieve norm	1.7	1.7	-,651	Ns
Waargenomen gedragscontrole	4.1	4.5	-1,912	Ns
Refusal self-efficacy	4.6	4.1	1,915	Ns
Intentie	2.8	4.0	-4,077	**
Sensatie zoeken	3.4	3.5	-,475	Ns
Verwachtingen negatief	2.5	2.4	,055	Ns
Verwachtingen positief	3.7	3.8	-,715	Ns
Verwachtingen ontspanning	3.6	3.7	-,259	Ns

** Significant op het 0.01 niveau

* Significant op het 0.05 niveau

4.4 Correlaties

Uit tabel 10 blijkt dat er een sterke significante positieve samenhang bestond tussen de voorkeur voor dancemuziek en ecstasygebruik, zowel voor ooit gebruik als recent gebruik. De significante samenhang die er bestond tussen alle andere muzieksoorten en ecstasygebruik was negatief.

Tabel 10: Samenhang tussen ecstasygebruik en muziekvoorkeur

	Ecstasygebruik ooit (N=105)	Ecstasygebruik laatste 4 weken (N=58)
Top 40	-,42**	-,05
Nederlandstalig	-,34**	-,11
Klassieke muziek	-,21*	-,33**
Dance	,48**	,34**
R&b	-,29**	-,03
Hiphop/rap	,00	-,10
Jazz/blues	-,18	-,35**
Rock	-,23*	-,28**
Metal	,11	-,03

**Correlatie is significant op het 0.01 niveau

*Correlatie is significant op het 0.05 niveau

Tabel 11 laat zien dat er een significante samenhang bestond tussen ecstasy ooit gebruik en alle cognitieve determinanten, met als enige uitzondering sensatie zoeken. Voor intentie en attitude was deze samenhang zeer sterk aanwezig. Eveneens bleek er een significante samenhang zichtbaar tussen recent gebruik en alle determinanten, behalve voor negatieve verwachtingen. Voor attitude, sociale normen, descriptieve normen, waargenomen gedragscontrole, intentie en negatieve verwachtingen bleek dat de samenhang die deze determinanten hadden met ooit gebruik sterker was dan met recent gebruik. De significante samenhang tussen ecstasygebruik en negatieve verwachtingen was zelfs alleen zichtbaar bij ooit gebruik, niet bij recent gebruik. Wat betreft refusal self-efficacy was de samenhang juist sterker met recent gebruik. Wat verder opvalt is dat sensatie zoeken niet significant samenhang met ecstasy ooit gebruik, maar wel met recent gebruik.

Tabel 11: Samenhang tussen ecstasygebruik en cognitieve determinanten

	Ecstasygebruik ooit (N=105)		Ecstasygebruik laatste 4 weken (N=58)
Attitude	,71**	Attitude	,49**
Sociale normen	,58**	Sociale normen	,33**
Descriptieve normen	-,52**	Descriptieve normen	-,42**
Waargenomen gedragscontrole	,63**	Waargenomen gedragscontrole	,46**
Refusal self-efficacy	,39**	Refusal self-efficacy	,69**
Intentie	,80**	Intentie	,66**
Sensatie zoeken	,12	Sensatie zoeken	,34**
Verwachtingen negatief	-,59**	Negatieve verwachtingen	-,15
Verwachtingen positief	,23*	Positieve verwachtingen	,31**
Verwachtingen ontspanning	,48**	Verwachtingen ontspanning	,40**

**Correlatie is significant op het 0.01 niveau

*Correlatie is significant op het 0.05 niveau

Uit tabel 12 wordt duidelijk dat er een significante positieve samenhang bestond tussen ecstasy ooit gebruik en het ooit gebruik van andere middelen, met als enige uitzondering alcohol. Bij recent gebruik bleek deze samenhang ook aanwezig te zijn, behalve voor het gebruik van paddo's.

Tabel 12: samenhang ecstasygebruik en gebruik andere middelen

Ooit gebruik andere middelen	ecstasy ooit gebruik	Gebruik andere middelen in de laatste 4 weken	ecstasy gebruik laatste 4 weken
Alcohol	,11	Alcohol	,11
Wiet/hasj	,48**	Wiet/hasj	,49**
Paddo's	,51**	Paddo's	,08
Cocaïne	,49**	Cocaïne	,46**
Amfetamine/speed	,61**	Amfetamine/speed	,40**

**Correlatie is significant op het 0.01 niveau

*Correlatie is significant op het 0.05 niveau

4.5 Regressie analyse

Met behulp van regressie analyses is gekeken in hoeverre de bijdrage van de determinanten uniek was bij de verklaring voor intentie, ecstasy ooit gebruik en recent gebruik.

Ten eerste is er een regressieanalyse uitgevoerd met als afhankelijke variabele intentie, de resultaten zijn weergegeven in tabel 13. In het eerste model zijn de demografische en algemene kenmerken opgenomen. Opleiding, voorkeur voor dancemuziek en het bezoeken van dansfeesten kwamen als verklarende determinanten naar voren. In het tweede model is sensatie zoeken toegevoegd. Deze variabele kwam niet als significant naar voren. Als de cognitieve determinanten in het derde model zijn opgenomen, bleek van de demografische gegevens alleen de verklarende waarde van opleiding nog significant te zijn. Voorkeur voor dancemuziek en het bezoeken van dansfeesten speelden geen significante rol meer, ze werden gemedieerd door de cognitieve determinanten. Attitude en refusal self-efficacy bleken de sterkste onafhankelijke invloed te hebben op intentie. Verder speelden in mindere mate sociale normen, positieve en negatieve verwachtingen een rol. Deze cognitieve determinanten en opleiding leverden dus een unieke bijdrage aan de verklaring van de intentie om ecstasy te gaan gebruiken.

Tabel 13: Regressie analyse: afhankelijke variabele intentie ten aanzien van ecstasygebruik (N=105).

Determinanten	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Geslacht	-,087	,276	-,084	,292	-,016	,784
Opleiding	-,263	,001**	-,263	,001**	-,111	,058**
Dance	,391	,000**	,384	,000**	,090	,175
Dansfeesten laatste 4 weken	,231	,004**	,231	,005**	,044	,443
Sensatie zoeken			,037	,632	-,075	,209
Attitude					,270	,002**
Sociale normen					,165	,025**
Descriptieve normen					,011	,872
Waargenomen gedragscontrole					,068	,386
Refusal self-efficacy					-,259	,000**
Verwachtingen negatief					-,179	,015**
Verwachtingen positief					,150	,009**
Verwachtingen ontspanning					,090	,134
R2	,425		,427		,762	
F(df)	18,512 (4)		14,742 (5)		22,354 (13)	
P	,000		,000		,000	
R2-change	,425		,001		,335	
F-change (df)	18,512 (4)		,231 (1)		15,968 (8)	
P change	,000		,632		,000	

** Significantieniveau $p < .10$

Vervolgens is er een logistische regressie uitgevoerd voor ecstasy ooit gebruik. Hiervoor is de methode stepwise gebruikt. In tabel 14 zijn de resultaten weergegeven. De determinanten sensatie zoeken, waargenomen gedragscontrole, negatieve- en positieve verwachtingen, verwachtingen ten aanzien van ontspanning en intentie bleken een onafhankelijke invloed te hebben op ecstasy ooit gebruik, ze gaven een verklaring voor ecstasy ooit gebruik. Opvallend was dat het percentage verklaarde variantie erg hoog is. Ook de betrouwbaarheidsintervallen waren extreem breed.

Tabel 14: Regressieanalyse: afhankelijke variabele ecstasy ooit gebruik (N=105).

Determinanten	Model 1		95% C.I.		Sig.
	B	Odds ratio	lower	Upper	
Sensatie zoeken	,02	,015	,00	,65	,029
Waargenomen gedragscontrole	7,71	7,71	1,37	43,38	,021
Verwachtingen negatief	,05	,05	,00	,90	,043
Verwachtingen positief	8,93	8,93	,74	107,94	,085
Verwachtingen ontspanning	8,53	8,53	1,11	65,52	,039
Intentie	26,45	26,45	2,45	285,64	,007
Nagelkerke R2	,92				
Chi2 (df=6)	123,08				
P	,000				

Significantieniveau $p < .10$

Tot slot is er een lineaire regressie uitgevoerd met als afhankelijke variabele ecstasy gebruik in de laatste 4 weken. In tabel 15 zijn de resultaten weergegeven. In het eerste model waarin de demografische gegevens zijn opgenomen, kwamen opleiding, uitgaansgedrag en het bezoeken van dansfeesten als verklarende determinanten naar voren. In het tweede model werd sensatie zoeken opgenomen, deze determinant bleek een significante bijdrage te leveren aan de verklaring. Opleiding en het bezoeken van dansfeesten bleven ook een significante rol spelen, uitgaansgedrag bleek niet significant meer te zijn.

In het derde model werden de cognitieve determinanten toegevoegd. Dit model gaf aan welke achterliggende cognities bepalend waren voor de intentie tot gebruik. Met name refusal self-efficacy en attitude speelden een belangrijke rol. Verder waren in mindere mate descriptieve normen, waargenomen gedragscontrole en verwachtingen van belang.

Als laatste werd in het vierde model intentie toegevoegd. Intentie kwam naar voren als de determinant met de meest verklarende waarde. Voorkeur voor dancemuziek kreeg in dit model een onafhankelijke invloed. Attitude, positieve verwachtingen en verwachtingen ten aanzien van ontspanning kwamen niet meer significant naar voren, alleen negatieve verwachtingen had nog een onafhankelijke invloed.

Tabel 15: Regressieanalyse: afhankelijke variabele ecstasy gebruik laatste 4 weken (N=105).

Determinanten	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4	
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Geslacht	-,021	,821	-,005	,960	-,079	,264	-,072	,278
Opleiding	-,216	,029**	-,195	,044**	-,019	,799	,038	,585
uitgaan	,233	,022**	,164	,109	,063	,411	,042	,552
Dansfeesten laatste 4 weken	,168	,079**	,176	,059**	,009	,896	-,008	,906
dance	,152	,151	,133	,198	-,110	,176	-,145	,058**
Sensatie zoeken			,231	,014**	,033	,645	,069	,301
Attitude					,265	,009**	,143	,143
Sociale normen					-,060	,482	-,134	,104
Descriptieve normen					,140	,076**	,134	,068**
Waargenomen gedragscontrole					,166	,083**	,140	,115
Refusal self-efficacy					-,522	,000**	-,410	,000**
Verwachtingen negatief					-,183	,036**	-,266	,002**
Verwachtingen positief					,171	,013**	,101	,126
Verwachtingen ontspanning					,081	,254	,039	,558
Intentie							,449	,000**
R2	,216		,263		,669		,717	
F(df)	5,448(5)		5,819(6)		13,004(14)		15,034(15)	
P	,002		,000		,000		,000	
R2-change	,216		,047		,407		,048	
F-change (df)	5,448		6,234		13,825		15,041	
P change	,000		,014		,000		,000	

** Significantieniveau $p < .10$

5. Conclusie en discussie

Het doel van dit onderzoek was om te onderzoeken welke demografische gegevens en cognitieve determinanten een verklaring kunnen bieden voor ecstasy gebruik onder jongeren.

Er zijn significante verschillen gevonden tussen de scores op cognitieve variabelen van gebruikers en mensen die nooit hebben gebruikt. Ook zijn er een aantal verklarende determinanten naar voren gekomen voor de intentie tot ecstasygebruik, ecstasy ooit gebruik en recent gebruik.

5.1 Conclusie

5.1.1 Beschrijving gebruikersgroep

De mensen die ooit ecstasy hebben gebruikt in deze populatie waren voornamelijk jonge mannen van Nederlandse afkomst die een middelbare of hogere opleiding volgen. Niet alleen waren het mannen die vaker ecstasy hadden gebruikt, maar ze begonnen hier ook op jongere leeftijd mee. Bij mannen vond het eerste gebruik in 90% van de gevallen plaats voor 21 jarige leeftijd, slechts bij de helft van de vrouwen vond het eerste gebruik plaats voor 21 jarige leeftijd. Uit eerder onderzoek bleek al dat mannen vaker ecstasy gebruiken (Sherlock en Conner 1999; Ter Bogt, & Engels, 2005) en dat ze op jongere leeftijd beginnen met gebruik; Boyd, Faan, McCabe & d'Arcy (2003) vonden dat initiëring van gebruik bij mannen plaatsvond op een gemiddelde leeftijd van 21 jaar en bij vrouwen gemiddeld op 28 jarige leeftijd.

Bijna 70% van de mensen die aangaf ooit ecstasy te hebben gebruikt, heeft in de afgelopen 4 weken ook gebruikt. Ecstasy werd door het grootste deel van deze groep minder dan 1 dag per maand gebruikt, en dan met name in het weekend. Het aantal pillen dat gemiddeld per keer geconsumeerd werd is 1 of 2. Slechts een aantal hadden 3 of meer pillen geconsumeerd. Dit is in overeenstemming met de bevindingen van Sherlock en Conner (1999) en Ter Bogt, & Engels, (2005), het overgrote deel van de respondenten in hun onderzoek gebruikte ongeveer 1 of 2 pillen per keer. Het testen van de pillen gebeurde in driekwart van de gevallen niet.

De mensen die ooit ecstasy hebben gebruikt of aangaven dit de afgelopen vier weken te hebben gedaan, bezochten vaker dansfeesten en hadden een sterkere voorkeur voor dancemuziek dan de nooit gebruikers. Ze hadden niet alleen een sterke voorkeur voor dancemuziek, dit was bij de meeste gebruikers ook de enige muzieksoort waar ze voorkeur voor hebben. Zo was er voor vrijwel alle andere genres een negatieve samenhang zichtbaar met ecstasy ooit gebruik. Ook bleek dat ecstasy voornamelijk werd gebruikt op dansfeesten. Het beeld dat hier naar voren komt vanuit deze populatie is dat ecstasy een weekenddrug is die voornamelijk wordt gebruikt door mensen die van dancemuziek houden en dansfeesten bezoeken. In deze populatie is er dus sprake van een dance subcultuur waar ecstasy gebruikers zich in bevinden. Dit bevestigt uitkomsten uit eerder onderzoek (Chinet, Stephan, Zobel, & Halfon, 2007); United Nations Office on drugs and crime, 2007; Ter Bogt & Engels, 2005; Forsyth, 1996).

Het gebruik van andere middelen hing sterk samen met ecstasy gebruik. Behalve voor alcohol, hier zijn geen verschillen voor gevonden tussen de wel of niet gebruikers. Alcohol drinken is blijkbaar iets dat 'iedereen' doet. Bij de andere middelen zijn er wel verschillen gevonden. Van de ecstasy ooit gebruikers had een groter percentage ten opzichte van de niet gebruikers ook ooit hasj of wiet, paddo's, cocaïne en amfetamine gebruikt. Mensen die ooit

ecstasy hadden gebruikt hadden dus meestal ook ooit andere middelen gebruikt. Dit sluit aan bij bevindingen van Sherlock en Conner (1999). Volgens hen experimenteerden mensen die ooit ecstasy hebben gebruikt ook vaak met andere middelen. Ook voor ecstasy gebruik in de afgelopen vier weken gold dat er een sterke positieve samenhang was met het gebruik van hasj of wiet, cocaïne en amfetamine gedurende de afgelopen vier weken. Bijna alle mensen die ooit ecstasy hebben gebruikt, gaven aan dat ze ecstasy wel eens gecombineerd hadden met andere middelen. Dit gebeurde vooral met alcohol, hasj of wiet en amfetamine of speed. Uit eerder onderzoek bleek al dat er een samenhang is tussen ecstasygebruik en ander middelengebruik (Zimmerman, Wittchen, Waszak, Nocon, Hofler, & Lieb, 2005; Boyd, Faan, McCabe & d'Arcy, 2003; Sherlock & Conner, 1999).

5.1.2 Verklarende determinanten

Attitude, de houding die men heeft ten aanzien van ecstasy, en refusal self-efficacy, de mate waarin men nee kan zeggen, waren de belangrijkste verklarende determinanten voor de intentie om ecstasy te gebruiken. Sensatie zoeken, uitkomstverwachtingen en waargenomen gedragscontrole bleken met name een verklaring te bieden voor de initiatie van gebruik. De dance subcultuur speelde een belangrijke rol bij ooit gebruik; mensen die ooit ecstasy hebben gebruikt bezochten vaker dansfeesten en hadden een sterke voorkeur voor dancemuziek. Voor ecstasygebruik in de afgelopen vier weken bleek de voorkeur voor dancemuziek een onafhankelijke verklaring te bieden.

Er kwamen een aantal significante verschillen naar voren tussen de mensen die ooit of nooit ecstasy hebben gebruikt. Mensen die ooit ecstasy hebben gebruikt hadden een positievere houding ten aanzien van ecstasy. Ook vonden ze het waarschijnlijker dat mensen in hun omgeving het toelaatbaar vinden dat ze ecstasy gebruikten, dit duidt op een hogere sociale norm. Sherlock en Conner (1999) concludeerden al dat sociale normen een grote invloed hebben op ecstasygebruik. Wat opvallend is dat ooit gebruikers dachten dat minder mensen in hun omgeving ecstasy gebruikten. Het kan zijn dat de groep mensen die ooit ecstasy heeft gebruikt voor een groot deel bestaat uit mensen die geen 'gebruikende' vrienden hebben of vermoeden dat mensen in hun omgeving niet gebruiken. Verder dachten ze gemakkelijker aan ecstasy te kunnen komen en vonden ze het moeilijker om ecstasy te weigeren. De intentie om ecstasy te gaan gebruiken was aanzienlijk hoger dan bij de niet gebruikers. De negatieve verwachtingen waren lager en de positieve verwachtingen hoger. Tot slot hadden ze hogere verwachtingen over de effecten van ontspanning door ecstasygebruik. Verschil tussen de mensen die aangaven recent ecstasy te hebben gebruikt en de mensen die recent niet hebben gebruikt, zat alleen in de intentie die men had tot ecstasygebruik. Deze intentie zou mogelijk lager kunnen zijn bij de ex-gebruikers door slechte ervaringen die ze hebben met ecstasygebruik.

Van de demografische gegevens kwamen geslacht, opleiding en het bezoeken van dansfeesten als verklarende determinanten naar voren voor ecstasygebruik. Bij recent gebruik bleek er ook een samenhang te zijn met uitgaansgedrag.

Zoals hierboven duidelijk is geworden zouden veel determinanten een verklaring kunnen bieden voor ecstasy gebruik. Naar aanleiding van regressie analyse is gebleken dat een aantal determinanten een unieke bijdrage leveren. Er is gekeken welke determinanten een goede voorspelling geven van de intentie om ecstasy te gebruiken, van ecstasy ooit gebruik en van recent gebruik.

Intentie

Houding ten aanzien van ecstasy en refusal self-efficacy bleken de belangrijkste verklarende determinanten te zijn van de intentie om ecstasy te gaan gebruiken.

Van de demografische gegevens kwamen in het eerste en tweede model voorkeur voor dancemuziek, het bezoeken van dansfeesten en opleiding significant naar voren. In het derde model werden de cognitieve determinanten toegevoegd. Het bezoeken van dansfeesten en voorkeur voor dancemuziek waren niet langer significant; ze werden gemedieerd door attitude, sociale normen, refusal self-efficacy, negatieve verwachtingen en positieve verwachtingen. Uit model 1 en 2 blijkt wel dat ze invloed hadden op de intentie. Ze zijn dus wel van belang aangezien ze een groep aangeven waar deze intentie ontstaat. Deze groep had een positieve attitude ten aanzien van ecstasy en ze dachten dat mensen in hun directe omgeving ecstasygebruik goedkeuren. Verder achtten ze zichzelf weinig in staat om ecstasy te weigeren. Ook hadden ze lage negatieve verwachtingen en hoge positieve verwachtingen ten aanzien van ecstasygebruik.

Opleiding bleef een onafhankelijke invloed hebben op intentie. Verder gaven de scores op attitude, sociale normen, refusal self-efficacy, negatieve verwachtingen en positieve verwachtingen een goede voorspelling van intentie. Hoe positiever de houding is die mensen hadden ten aanzien van ecstasy, hoe hoger de intentie tot gebruik. Als acceptatie door de omgeving hoger was, was de intentie tot gebruik ook hoger. Hoe minder men in staat was ecstasy te weigeren, hoe hoger de intentie. Verder leidden lagere negatieve verwachtingen en hogere positieve verwachtingen tot een sterkere intentie om te gaan gebruiken.

Ooit gebruik

De verklarende variabelen voor ooit gebruik die naar voren kwamen zijn sensatie zoeken, waargenomen gedragscontrole, negatieve verwachtingen, positieve verwachtingen, verwachtingen over ontspanning en intentie. Sensatie zoeken had geen invloed op intentie tot gebruik, maar wel op gedrag. Dit geeft aan dat er in sensatie zoeken een element van impulsiviteit zit dat dit beginnend gebruik zou kunnen verklaren. Dit is in overeenstemming met eerder onderzoek, waaruit bleek dat sensatie zoeken een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling van middelengebruik (Palmgreen et al, 2001; Satinder & Black, 1984; Zuckerman, 1979). Ook de mate waarin men dacht aan het middel te kunnen komen is van belang bij daadwerkelijk gedrag, bij intentie speelde dit nog geen rol. Verwachtingen over de effecten van het gebruik waren nog steeds van belang net als bij intentie, alleen waren de verwachtingen over ontspanning nu ook van invloed. Intentie had zoals verwacht de meest voorspellende waarde. Attitude, refusal self-efficacy en sociale normen bleken geen unieke voorspellers van ooit gebruik te zijn, maar aangezien ze wel de intentie voorspellen beïnvloedden ze op deze manier ook het daadwerkelijk gebruik. Het waargenomen gebruik door mensen in de omgeving had geen voorspellende waarde voor ooit gebruik of intentie.

Er waren een aantal opvallende punten bij deze analyse. Zo was de correlatiecoëfficiënt erg hoog en de betrouwbaarheidsintervallen die bij de odds ratios horen waren extreem breed. Brede betrouwbaarheidsintervallen duiden op een lage betrouwbaarheid. Een verklaring zou kunnen zijn dat de steekproefomvang te klein was. Hierdoor was er een grote spreiding binnen de steekproef. Na controle bleek dat voor een groot aantal determinanten de spreiding erg groot was. De verdeling was erg scheef, voor de meeste determinanten was geen normale verdeling te zien.

Recent gebruik

Tot slot is er een lineaire regressie gedaan voor ecstasy gebruik in de laatste 4 weken. In deze analyse kwam ook refusal refusal self-efficacy als belangrijkste voorspeller naar voren van ecstasygebruik, samen met de houding ten aanzien van ecstasy.

In het eerste model waar de demografische gegevens in zijn opgenomen, kwamen opleiding, uitgaansgedrag en het bezoeken van dansfeesten als verklarende determinanten naar voren. Als sensatie zoeken wordt opgenomen in het model, was uitgaansgedrag niet significant meer. Wel bleven opleiding en het bezoeken van dansfeesten significant, samen met sensatie zoeken. Hoe lager de opleiding, hoe meer het gebruik. Voor opleiding bleken alleen respondenten te zijn die middelbaar onderwijs en hoger onderwijs volgden, lager onderwijs telde slechts een respondent. Dus in dit geval betekende het dat mensen die middelbaar onderwijs volgden meer ecstasy gebruikten dan mensen die hoger onderwijs volgden.

In het derde model waren de cognitieve determinanten opgenomen. Dit model gaf aan welke achterliggende cognities bepalend zijn voor intentie tot gebruik, en welke dus van belang zijn voor het ontwikkelen van een interventie. Vooral refusal self-efficacy en attitude speelden een belangrijke rol. De mate waarin men ecstasy kon weigeren en de houding die men had ten aanzien van ecstasy waren dus de beste voorspellers van ecstasygebruik. Verder waren in mindere mate descriptieve normen, waargenomen gedragscontrole en verwachtingen van belang. Descriptieve normen, dus het waargenomen gebruik door mensen in de omgeving, gingen ook een rol spelen. Deze descriptieve normen speelden bij intentie tot gebruik en ooit gebruik nog geen rol. Hoe meer mensen in de omgeving gebruikten, hoe hoger het gebruik. Waarschijnlijk bevinden mensen die blijven gebruiken zich in een groep mensen die ook gebruiken. Dit zou kunnen verklaren waarom ook de mate waarin men nee kan zeggen zo laag is.

Opleiding speelde in model 3 geen significante rol meer maar geeft wel een doelgroep aan waar interventies zich op zouden kunnen richten. Dit gold ook voor het bezoeken van dansfeesten en sensatie zoeken.

In het vierde model is intentie opgenomen. De hoge bèta die intentie had geeft aan dat het bij ecstasygebruik voor een belangrijk deel om gepland gedrag gaat. Mensen die aangaven in hogere mate te hebben gebruikt, waren ook meer van plan om dit te blijven doen. Hoe hoger de mate waarin men aangaf in de toekomst ecstasy te gaan gebruiken, hoe hoger het recente gebruik was. Positieve verwachtingen en verwachtingen over ontspanning waren geen unieke voorspellers meer. Een verklaring zou kunnen zijn dat positieve verwachtingen en verwachtingen over ontspanning door ecstasy realistischer zijn geworden, en dus geen reden meer zijn om weer te gaan gebruiken. Negatieve verwachtingen zouden nog wel een voorspeller kunnen zijn omdat vervelende ervaringen het gebruik wel beïnvloeden maar niet voldoende zijn om te stoppen. Voorkeur voor dancemuziek ging in het vierde model een significante rol spelen, dit was een onafhankelijke voorspeller. Waar dit voor ooit gebruik nog geen voorspellende waarde had, was dit voor gebruik in de laatste 4 weken wel het geval.

De dance cultuur was minder bepalend voor initiëring van gebruik, er waren andere processen zoals intentie en sensatie zoeken die een sterkere invloed hadden. Echter, de groep mensen die deze intentie ontwikkelde begaf zich wel in de dancecultuur. Als het eerste gebruik eenmaal had plaatsgevonden was de dance cultuur wel bepalend voor of men bleef gebruiken. De voorkeur voor dancemuziek bleek een onafhankelijke invloed te hebben op ecstasygebruik in de afgelopen vier weken. Als men zich in deze cultuur bevond, was het waarschijnlijker dat men bleef gebruikt. De dance cultuur voorspelde dus niet zozeer of mensen ooit ecstasy gingen gebruiken, maar wel of ze het bleven gebruiken en de hoeveelheid die ze gebruikten.

5.2 Discussie

Dit onderzoek kent een aantal kanttekeningen, met name wat betreft de populatie en de determinant uitkomstverwachtingen.

Ten eerste een paar opmerkingen over de onderzoeksgroep. Deze bestond voornamelijk uit bezoekers van een site op internet en studenten van de universiteit Twente. De site is een drugforum waar informatie over drug wordt uitgewisseld tussen gebruikers. De groep van het drugforum waren bijna allemaal ecstasygebruikers en woonden buiten de regio Twente. De studenten kwamen bijna allemaal uit de regio Twente en vielen voor het overgrote deel in de groep niet gebruikers. Hierdoor zou je een vertekend beeld kunnen krijgen. Het lijkt alsof de gebruikers grotendeels buiten de regio Twente wonen, terwijl het zeer waarschijnlijk is dat in de regio Twente evenveel ecstasygebruikers wonen. De onderzoeksgroep is dus geen representatieve steekproef van de Nederlandse jongeren wat betreft woonomgeving. Uitspraken over de woonomgeving kunnen dus moeilijk gedaan worden, aangezien dit een vertekend beeld weergeeft. Echter, voor dit onderzoek was dit geen probleem aangezien cognities die gebruikers en niet gebruikers hebben wel met elkaar vergeleken konden worden.

De verschillende soorten uitkomstverwachtingen werden door de factoranalyse teruggebracht van 6 naar 3. Hierdoor is bijvoorbeeld niet duidelijk geworden of angst op zich een rol speelt, aangezien deze samen met de effecten op gezondheid en algemene negatieve effecten in 1 factor, namelijk negatieve verwachtingen, terecht is gekomen. Dit gold ook voor opwinding in het algemeen, doordat deze samen met een aantal andere in de factor positieve verwachtingen terecht is gekomen is niet te achterhalen of opwinding op zich een rol speelde. Dit is wel te verwachten aangezien ecstasy vaak op feesten gebruikt wordt om de hele nacht door te kunnen gaan. Een verklaring zou kunnen zijn dat de vragenlijst waarop het construct uitkomstverwachtingen in dit onderzoek is gebaseerd (Jaffe & Kilbey, 1994; Schafer & Brown, 1991) specifiek voor cocaïne gebruik was geconstrueerd. De items in de vragenlijst over cocaïne werden door middel van interviews met gebruikers verkregen. Om een goed beeld te krijgen van de verschillende uitkomstverwachtingen van ecstasygebruikers zullen ook interviews afgenomen moeten worden met ecstasygebruikers.

Naar aanleiding van dit onderzoek zijn er een aantal aanbevelingen te doen. Preventie zal vooral plaats moeten vinden binnen de dancecultuur. Dit is de plek waar ecstasy het meest gebruikt werd. Hierbij is te denken aan grootschalige dance evenementen, maar ook grote discotheken waar dance muziek wordt gedraaid. Het is niet een drug die elke week in de kroeg genuttigd wordt, maar vooral 's weekends en tijdens dance feesten. Ook zijn middelbare scholen een belangrijke plaats om voorlichting te geven, aangezien de gebruikers met name middelbare scholieren waren. Bovendien werd de intentie tot gebruik onder andere voorspeld door opleiding, middelbaar onderwijs in dit geval.

De belangrijkste verklaring voor de intentie tot recent gebruik is refusal self-efficacy. Het is dus van groot belang dat jongeren nee leren zeggen tegen ecstasy. Dit zou kunnen worden bewerkstelligd door op middelbare scholen interventies toe te passen waarin jongeren via rollenspellen oefenen om drug te weigeren. Ook hun houding ten aanzien van ecstasy moet veranderen. Verder spelen zoals voorspeld in de theorie uitkomstverwachtingen een significante rol. Intentie tot gebruik kan onder andere verklaard worden door deze verwachtingen. Hogere positieve verwachtingen en lagere negatieve verwachtingen leidden tot een sterkere intentie. Het is dus van belang dat jongeren hoge negatieve verwachtingen hebben en lage positieve verwachtingen. Dit zou bewerkstelligd kunnen worden door informatie te verschaffen over de nadelige gevolgen en risico's van ecstasygebruik. Op deze manier zal de intentie tot gebruik lager worden. Bovendien moet het moeilijker worden om aan ecstasy te komen, aangezien de mate waarin men denkt aan het middel te kunnen komen

een goede voorspeller is voor de initiëring van gebruik. In Zweden is al gebleken dat vermindering van de verkrijgbaarheid van ecstasy tot een afname leidde in gebruik. Het strenge antidrugbeleid van de regering zet de bestrijding van drug centraal en niet zozeer het beperken van de schade door druggebruik (harm reduction), wat wel in Nederland centraal staat (Boekhout van Solinge, 1999).

Voor verder onderzoek is het belangrijk om meer respondenten te krijgen zodat de groep respondenten representatief is voor de jongeren in Nederland. Ook is het de moeite waard eerst een vooronderzoek te doen waarin wordt onderzocht welke uitkomstverwachtingen een rol spelen en deze vervolgens met goede items te bevragen. Op deze manier kunnen de verwachtingen specifiekere onderzocht worden.

Literatuur

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-221.

Ajzen, I. (1988). Attitudes, personality, and behavior. Chicago: Dorsey Press.

Armitage, C. J., & Conner, M. (2001). Efficacy of the theory of planned behavior: a meta analytic review. *British Journal of Social Psychology*, 40, 471-499.

Armitage, C.J., Conner, M., Loach, J., & Wil, D. (1999) Different perceptions of control: applying an extended theory of planned behavior to legal and illegal drug use. *Basic and Applied Social Psychology*, 2, 301-316.

Bandura A. (1986). Social foundations of thought & action: A social cognitive theory. EnglewoodCliffs, NJ: Prentice Hall.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.

Bandura, A., Adams, N. E., Hardy, A. B., & Howells, G. N. (1980). Tests of the generality of refusal self-efficacy theory. *Cognitive Therapy and Research*, 4, 39-66.

Boekhout van Solinge, T. (1999). Het drugbeleid in Zweden, *Justitiële Verkenningen*, 8, 69-81.

Boyd, C.J., Faan, R.N., McCabe, S.E., & d'Arcy, H. (2003) Ecstasy use among college undergraduates: gender, race and sexual identity. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 24, 209-215.

Chinet, L., Stephan, P., Zobel, F., & Halfon, O. (2007) Party drug use in techno nights: A field survey among French-speaking Swiss attendees. *Pharmacology, Biochemistry and Behavior*, 86, 284-289.

Conner, M., & Sparks, P. (1996) The theory of planned behaviour and health behaviours. .In: Predicting Health Behaviour. 121-162.

Engels, R. C. M. E., & Ter Bogt, T. F. M. (2004) Outcome expectancies and ecstasy use in visitors of rave parties in the Netherlands. *European Addiction Research*, 10, 156-162.

Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research. Reading, MA: Addison-Wesley.

Forsyth, A. J. M. (1996). Places and patterns of drug use in the Scottish dance scene. *Addiction*, 91, 511-521.

Forsyth, A. J. M., Barnard, M., McKeganey, N. P. (1997). Musical preference as an indicator of adolescent drug use. *Addiction*, 92, 1317-132.

- Horvath, P., & Zuckerman, M. (1993) Sensation seeking, risk appraisal, and risky behavior. *Person. Personality and Individual Differences, 14*, 41-52.
- R.H. Hoyle, M.T. Stephenson, P. Palmgreen, E.P. Lorch and R.L. Donohew. (2002). Reliability and validity of a brief measure of sensation seeking. *Personality and Individual Differences, 32*, 401–414.
- Jaffe, A.J., & Kilbey, M.M. (1994) The cocaine expectancy questionnaire (CEQ): Construction and predictive utility. *Psychological Assessment, 6*, 18-26.
- Katz, E.C., Fromme, K., & D'Amico, E.J. (2000) Effects of outcome expectancies and personality on young adults' illicit drug use, heavy drinking, and risky sexual behavior. *Cognitive Therapy and Research, 24*, 1-22.
- Leventhal, M.L., & Schmitz, J.M. (2006) The role of drug use outcome expectancies in substance abuse risk: An interactional-transformational model. *Addictive behaviors, 31*, 2038-2062.
- Maassen, I.T., Kremers, S.P., Mudde, A.N., & Joof, B.M. (2004) Smoking initiation among Gambian adolescents: Social cognitive influences and the effect of cigarette sampling. *Health Education Research, 19*, 551–560.
- McCambridge J, Mitcheson L, Winstock A, Hunt N. (2005) Five-year trends in patterns of drug use among people who use stimulants in dance contexts in the United Kingdom. *Addiction, 100*, 1140-9.
- McMillan, B., & Conner, M. (2003) Applying an extended version of the theory of planned behavior to illicit drug use among students. *Journal of Applied Social Psychology, 33*, 1662-1683.
- Nationale Drug Monitor (2006). Nationale Drug Monitor: Jaarbericht 2005. Utrecht: Trimbosinstituut.
- Newcomb, M.D., & McGee, L. (1991). Influence of sensatie zoeken on general deviance and specific problem behaviours from adolescents to young adulthood. *Journal of Personality and Sociale Psychology, 61*, 614-628.
- Orbell, S., Blair, C., Sherlock, K., & Conner, M. (2001) The theory of planned behavior and ecstasy use: roles for habit and perceived control over taking versus obtaining substances. *Journal of Applied Social Psychology, 31*, 31-47.
- Palmgreen, P., Donohew, L., Puzles Lorch, E., Hoyle, R.H., & Stephenson, M.T. (2001). Television campaigns and adolescent marijuana use: Tests of sensatie zoeken targeting. *American Journal of Public Health, 91*, 292-296.
- Pennings, E.J.M., Eilering, J.B.G., & De Wolff, F.A. (2004). Langetermijneffecten van XTC. Leiden: LUMC.

- Rodham, K., Hawton, K., Evans, E., & Weatherall, R. (2005) Ethnic and gender differences in drinking, smoking and drug taking among adolescents in England: a self-report school-based survey of 15 and 16 year olds. *Journal of Adolescence*, *1*, 63-73.
- Rohsenow, D.J., Sirota, A.D., Martin, R.A., & Monti, P.M. (2004) The cocaine effects questionnaire for patient populations: Development and psychometric properties. *Addictive Behaviors*, *29*, 537-553.
- Satinder, K.P., & Black, A. (1984) Cannabis use and sensation-seeking orientation. *The Journal of Psychology*, *116*, 101-105.
- Schafer, J., & Brown, S.A. (1991) Marijuana and cocaine effects expectancies and drug use patterns. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *59*, 558-565.
- Sheeran, P., Conner, M., & Norman, P. (2001) Can the theory of planned behavior explain patterns of health behavior change? *Health Psychology*, *1*, 12-19.
- Sherlock, K., & Conner, M. (1999) Patterns of ecstasy use amongst club-goers on the UK 'dance scene'. *International Journal of Drug Policy*, *10*, 117-129.
- Strote, J., Lee, J.E., & Wechsler, H. (2002) Increasing MDMA use amongst college students: results of a national survey. *Journal of Adolescent Health*, *30*, 64-72.
- Ter Bogt, T. F. M., & Engels, R. C. M. E. (2005) "Partying" hard: Party style, motives for and effects of MDMA use at rave parties. *Substance Use & Misuse*, *40*, 1479-1502.
- Trimbos-instituut (2007), Nationale Drugmonitor Jaarbericht 2006. Utrecht, Trimbos-instituut, 2007.
- Umeh, K., & Patel, R. (2004) Theory of planned behaviour and ecstasy use: An analysis of moderator-interactions. *British Journal of Health Psychology*, *9*, 25-38.
- United Nations Office on drugs and crime (2007). Preventing amphetamine-type stimulant use among young people, a policy and programming guide. Vienna.
- Weinstein, N. D. (1980). Unrealistic optimism about future life events. *Journal of Personality and Social Psychology*, *39*, 806-820.
- Yu, R.L., & Ko, H.C. (2006). Cognitive determinants of MDMA use among college students in Southern Taiwan, *Addictive Behaviors*, *31*, 2199-2211.
- Zimmerman, P., Wittchen, H.U., Waszak, F., Nocon, A., Hofler, M., & Lieb, R. (2005) Pathways into ecstasy use: The role of prior cannabis use and ecstasy availability. *Drug and Alcohol Dependence*, *79*, 331-341.
- Zuckerman, M. (1994) Behavioral expressions and biosocial basis of sensation seeking. Cambridge: University Press.

Zuckerman, M. (1979). *Sensatie zoeken: Beyond the optimal level of arousal*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Zemishlany, Z., Aizenberg, D., & Weizman, A. (2001). Subjective effects of MDMA (Ecstasy) on human sexual function. *European Psychiatry: the Journal of the Association of European Psychiatrists*, 16, 127– 130.

Bijlage - Vragenlijst over XTC gebruik en verwachtingen

In deze vragenlijst wordt gevraagd naar jouw mening en verwachtingen die je hebt over XTC. Eerst worden er aan aantal algemene vragen gesteld. We willen je vragen om elke vraag goed door te lezen en alles zo eerlijk mogelijk in te vullen. Er bestaan geen goede of foute antwoorden, vul in wat voor jou van toepassing is en blijf niet te lang nadenken over één vraag. De vragenlijst wordt volledig anoniem verwerkt.

Onder alle volledig ingevulde vragenlijsten worden als beloning 10 bioscopen verloot.

Wil je hier aan meedoen, vul dan hier je emailadres in: .....

(je emailadres wordt uiteraard niet voor andere doeleinden gebruikt en zal na de loting worden verwijderd)

1. Wat is je leeftijd?

... jaar

2. Wat is je geslacht?

Man

Vrouw

3. Woon je in de regio Twente?

Ja

Nee, geef dan aan in welke regio en provincie je woont:.....

4. Wat is de hoogste opleiding die je volgt (of wanneer je nu geen opleiding volgt: de hoogste opleiding die je hebt afgerond)?

lager (beroeps)onderwijs (lagere school, LBO, LAVO, LEAO, ROC enz.)

middelbaar onderwijs (MAVO, MMS, MEAO, MTS, MBO, HAVO, VWO)

hoger onderwijs (HEAO, HTS, HBO, Universiteit)

ik heb geen opleiding afgerond

5. Wat is je geboorteland?

- Nederland
- Suriname
- Nederlandse Antillen of Aruba
- Marokko
- Turkije
- België, Duitsland of Engeland
- In een ander land, namelijk: .....

6. Wat is het geboorteland van je vader?

- Nederland
- Suriname
- Nederlandse Antillen of Aruba
- Marokko
- Turkije
- België, Duitsland of Engeland
- In een ander land, namelijk: .....

7. Wat is het geboorteland van je moeder?

- Nederland
- Suriname
- Nederlandse Antillen of Aruba
- Marokko
- Turkije
- België, Duitsland of Engeland
- In een ander land, namelijk: .....

8. Hieronder wordt jouw voorkeur gevraagd voor verschillende muzieksoorten. Je antwoord kan variëren van heel leuk tot helemaal niet leuk. Kruis aan welk antwoord het beste bij jouw mening past. *(kruis voor elke muzieksoort 1 antwoord aan)*

	heel leuk	leuk	niet leuk/niet stom	niet leuk	helemaal niet leuk	ken ik niet
top 40/hitparade	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nederlandstalig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
klassieke muziek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
dance (trance/techno/hardstyle)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
r&b	☐	☐	☐	☐	☐	☐
hiphop/rap	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jazz/blues	☐	☐	☐	☐	☐	☐
rock	☐	☐	☐	☐	☐	☐
metal	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Hoe vaak ga je gemiddeld uit per maand?

- Ik ga nooit uit (ga verder met vraag 11)
- 1 of 2 keer per maand
- 3 of 4 keer per maand
- 5 of 6 keer per maand
- 7 of 8 keer per maand
- 9 keer of vaker per maand

10. Als je uitgaat, welke gelegenheid bezoek je dan meestal? (we bedoelen de naam van de uitgaansgelegenheid).....

11. Hoe vaak heb je een dansfeest (Sensation, Dance Valley, Klimax, Innercity etc.) bezocht in de volgende perioden? *(kruis voor elke periode 1 antwoord aan)*

	nooit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10-15	16 of meer
In de laatste 12 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de laatste 4 weken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hieronder volgen vragen over alcohol en andere middelen. Als je het antwoord niet precies weet probeer dan aan te geven welk antwoord het beste bij jou past.

12. Heb je ooit alcohol gedronken?

- Nee, nooit (ga verder met vraag 15)
 Ja

13. Hoe vaak heb je alcohol gedronken? We bedoelen het aantal gelegenheden, zoals een feestje, uitgaan of een avond thuis. (kruis voor elke periode 1 antwoord aan)

	nooit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 of meer
In de laatste 12 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de laatste 4 weken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. Als je alcohol drinkt, hoeveel glazen drink je dan meestal bij een gelegenheid? Geef dit aan voor zowel gelegenheden die in het weekend plaatsvinden als gelegenheden die door de week plaatsvinden.

	In het weekend (vrijdag t/m zondag)	Door de week (maandag t/m donderdag)
11 glazen of meer	☐	☐
7-10 glazen	☐	☐
6 glazen	☐	☐
5 glazen	☐	☐
4 glazen	☐	☐
3 glazen	☐	☐
2 glazen	☐	☐
1 glas	☐	☐

15. Heb je ooit wiet/hasj gebruikt?

- Nee, nooit (ga verder met vraag 18)
- Ja

16. Hoe vaak heb je wiet/hasj gebruikt? We bedoelen het aantal keren dat je zelf een joint hebt gerookt of een joint hebt gedeeld met een vriend. Dus niet als je één trekje hebt genomen van iemand anders. (kruis voor elke periode 1 antwoord aan)

	nooit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 of meer
In de laatste 12 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de laatste 4 weken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Als je wiet/hasj gebruikt, hoeveel joints rook je dan gemiddeld per keer?

- Minder dan 1 joint, ik rook met anderen mee
- Dan rook ik gemiddeld ..... joints (aantal invullen)

18. Heb je ooit paddo's gebruikt?

- Nee, nooit (ga verder met vraag 20)
- Ja

19. Hoe vaak heb je paddo's gebruikt? (kruis voor elke periode 1 antwoord aan)

	nooit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 of meer
In de laatste 12 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de laatste 4 weken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. Heb je ooit cocaïne gebruikt?

- Nee, nooit (ga verder met vraag 22)
- Ja

21. Hoe vaak heb je cocaïne gebruikt? (kruis voor elke periode 1 antwoord aan)

	nooit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 of meer
In de laatste 12 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de laatste 4 weken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22. Heb je ooit amfetamine/speed gebruikt?

- Nee, nooit (ga verder met vraag 24)
- Ja

23. Hoe vaak heb je amfetamine/speed gebruikt? (kruis voor elke periode 1 antwoord aan)

	nooit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 of meer
In de laatste 12 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de laatste 4 weken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De volgende vragen gaan over ervaring die je hebt met XTC. Lees elke vraag goed door en vul alles zo eerlijk mogelijk in.

24. Heb je ooit XTC gebruikt?

- Nee, nooit (ga verder met vraag 33)
- Ja

25. Hoe oud was je toen je voor het eerst XTC gebruikte?..... jaar

26. Hoe vaak heb je XTC gebruikt? (kruis voor elke periode 1 antwoord aan)

	nooit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 of meer
In de laatste 12 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de laatste 4 weken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Op hoeveel dagen per maand gebruik je meestal XTC? Geef ook aan hoeveel van deze dagen in het weekend (vrijdag t/m zondag) vallen.

	Aantal dagen per maand	Aantal weekenddagen
minder dan 1 dag	☐	☐
1 dag	☐	☐
2 dagen	☐	☐
3 dagen	☐	☐
4 dagen	☐	☐
5 dagen	☐	☐
6-10 dagen	☐	☐
11 dagen of meer	☐	☐

28. Als je XTC gebruikt, hoeveel pillen gebruik je dan meestal bij een gelegenheid?

- Een halve
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 of meer

29. Als je XTC gebruikt, op welke plek(ken) is dit dan? (kruis voor elke plek 1 antwoord aan)

	nooit	heel soms	soms	meestal	altijd
thuis	☐	☐	☐	☐	☐
bij familie of vrienden	☐	☐	☐	☐	☐
op straat of in het park	☐	☐	☐	☐	☐
café of kroeg	☐	☐	☐	☐	☐
discotheek	☐	☐	☐	☐	☐
dansfeesten/houseparty's	☐	☐	☐	☐	☐
festival	☐	☐	☐	☐	☐
keet/hok	☐	☐	☐	☐	☐
op school	☐	☐	☐	☐	☐

30. Als je XTC gebruikt, laat je je pillen dan testen van te voren?

- Altijd
 Meestal
 Soms
 Nooit
- } dit laat ik doen bij.....

31. Heb je XTC wel eens bij een gelegenheid gecombineerd met andere middelen?

- Nee (ga verder met vraag 33)
 Ja

32. Welke combinaties heb je gemaakt en hoe vaak?

	nooit	1 keer	2 keer	3 keer	4 keer	5 keer	Vaker dan 5 keer
In combinatie met alcohol	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In combinatie met hasj/wiet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In combinatie met paddo's	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In combinatie met cocaïne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In combinatie met amfetamine/speed	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

33. Hoe zijn je ervaringen met XTC (zowel persoonlijk als in jouw directe omgeving) zijn tot nu over het algemeen... (kruis hier voor elke regel aan welk antwoord het dichtst bij jouw mening past)

slecht	☐	☐	☐	☐	☐	goed
niet fijn	☐	☐	☐	☐	☐	fijn
onverstandig	☐	☐	☐	☐	☐	verstandig
niet cool	☐	☐	☐	☐	☐	cool
niet normaal	☐	☐	☐	☐	☐	normaal

34. Wanneer ik in de toekomst XTC zou gebruiken vind ik dat... (kruis hier voor elke regel aan welk antwoord het dichtst bij jouw mening past)

slecht	☐	☐	☐	☐	☐	goed
niet fijn	☐	☐	☐	☐	☐	fijn
onverstandig	☐	☐	☐	☐	☐	verstandig
niet cool	☐	☐	☐	☐	☐	cool
niet normaal	☐	☐	☐	☐	☐	normaal

In de volgende vragen wordt er gevraagd naar jouw mening over XTC. Beantwoord elke van de volgende vragen door het hokje dat het beste jouw houding weergeeft aan te kruisen.

35. In hoeverre vinden de volgende mensen het toelaatbaar als je XTC gebruikt?

	Zeker niet	Waarschijnlijk niet	Misschien wel/niet	Waarschijnlijk wel	Zeker wel
Ouders	☐	☐	☐	☐	☐
Vrienden	☐	☐	☐	☐	☐
Klasgenoten	☐	☐	☐	☐	☐
Uitgaansvrienden	☐	☐	☐	☐	☐

36. Hoeveel mensen in jouw omgeving gebruiken XTC?

	Allen	Meesten	Sommigen	Niemand
Vrienden	☐	☐	☐	☐
Klasgenoten	☐	☐	☐	☐
Uitgaansvrienden	☐	☐	☐	☐
Broer/zus	☐	☐	☐	☐

37. Het is voor mij gemakkelijk om aan XTC te komen

Helemaal mee oneens | | | | | | Helemaal mee eens

38. Als ik een pilletje wil kopen weet ik waar ik dit kan krijgen

Helemaal mee oneens | | | | | | Helemaal mee eens

39. Is het voor jou gemakkelijk of moeilijk om geen XTC gebruiken in de volgende situaties:

Tijdens het uitgaan	makkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	moeilijk
Als je je verveelt	makkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	moeilijk
Als je alcohol hebt gedronken	makkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	moeilijk
Als je je rot voelt	makkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	moeilijk
Als je plezier hebt	makkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	moeilijk
Als iemand het je aanbiedt	makkelijk	☐	☐	☐	☐	☐	moeilijk

40. Ik ben van plan in de toekomst XTC te gaan gebruiken. *(kruis voor elke periode het antwoord aan dat het beste bij jouw mening past)*

In de komende 4 weken	Zeker niet	☐	☐	☐	☐	☐	Zeker wel
In de komende 6 maanden	Zeker niet	☐	☐	☐	☐	☐	Zeker wel
In de komende 12 maanden	Zeker niet	☐	☐	☐	☐	☐	Zeker wel

41. Ik wil in de toekomst XTC gebruiken. *(kruis voor elke periode het antwoord aan dat het beste bij jouw mening past)*

In de komende 4 weken	Zeker niet	☐	☐	☐	☐	☐	Zeker wel
In de komende 6 maanden	Zeker niet	☐	☐	☐	☐	☐	Zeker wel
In de komende 12 maanden	Zeker niet	☐	☐	☐	☐	☐	Zeker wel

42. Ik verwacht in de toekomst XTC te gebruiken. *(kruis voor elke periode het antwoord aan dat het beste bij jouw mening past)*

In de komende 4 weken	Zeker niet	☐	☐	☐	☐	☐	Zeker wel
In de komende 6 maanden	Zeker niet	☐	☐	☐	☐	☐	Zeker wel
In de komende 12 maanden	Zeker niet	☐	☐	☐	☐	☐	Zeker wel

43. Als je in de toekomst van plan bent XTC te gaan gebruiken, hoeveel is dit dan?

	nooit	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 of meer
In de komende 4 weken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de komende 6 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de komende 12 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De volgende uitspraken gaan over de verwachtingen die jij hebt over de effecten van XTC. Het gaat hier dus niet om het effect op mensen in het algemeen maar om het effect die het op jou zou hebben. Probeer dit ook in te vullen als je nog nooit XTC hebt gebruikt. Beantwoord elk van de volgende vragen door het hokje dat het beste jouw houding weergeeft aan te kruisen.

	Helemaal mee oneens	Gedeeltelijk mee oneens	Niet mee oneens/eens	Gedeeltelijk mee eens	Helemaal mee eens
43. XTC geeft je het gevoel dat je overall boven staat	☐	☐	☐	☐	☐
44. XTC geeft je het gevoel dat je alles kan	☐	☐	☐	☐	☐
45. Als je XTC gebruikt voel je je gelukkiger	☐	☐	☐	☐	☐
46. Door XTC vergeet je al je problemen	☐	☐	☐	☐	☐
47. XTC zorgt ervoor dat je sneller verkeerde keuzes maakt	☐	☐	☐	☐	☐
48. Door het gebruik van XTC kunnen er vervelende dingen gebeuren	☐	☐	☐	☐	☐
49. XTC zorgt ervoor dat je domme dingen doet	☐	☐	☐	☐	☐
50. Door XTC krijg je energie en kan je de hele avond doorgaan	☐	☐	☐	☐	☐
51. XTC verhoogt je activiteitsniveau, hierdoor kan je alles aan	☐	☐	☐	☐	☐
52. Je wordt bang of gespannen als je XTC hebt gebruikt	☐	☐	☐	☐	☐
53. XTC geeft je een vervelend gevoel in je maag	☐	☐	☐	☐	☐
54. XTC helpt je om te ontspannen	☐	☐	☐	☐	☐
55. Door XTC voel je je dromerig en volledig ontspannen	☐	☐	☐	☐	☐

	Helemaal mee oneens	Gedeeltelijk mee oneens	Niet mee oneens/eens	Gedeeltelijk mee eens	Helemaal mee eens
56. Door XTC durf je meer te praten dan normaal	☐	☐	☐	☐	☐
57. Door XTC voel je je minder onzeker en wordt je socialer	☐	☐	☐	☐	☐
58. XTC zorgt ervoor dat je je meer aangetrokken voelt tot een andere persoon	☐	☐	☐	☐	☐
59. Je geniet meer van seks als je XTC hebt gebruikt	☐	☐	☐	☐	☐
60. Als je XTC hebt gebruikt voel je je de volgende dag waardeloos	☐	☐	☐	☐	☐
61. Door XTC kan je hersenschade oplopen	☐	☐	☐	☐	☐
62. Na een avondje XTC moet je de hele week bijkomen omdat je uitgeput bent	☐	☐	☐	☐	☐
63. Aan XTC raak je snel verslaafd	☐	☐	☐	☐	☐

Hieronder staan een aantal uitspraken. Beantwoord elk van de volgende vragen door het nummer dat het beste jouw houding weergeeft te omcirkelen.

	Helemaal mee oneens	Gedeeltelijk mee oneens	Niet mee oneens/eens	Gedeeltelijk mee eens	Helemaal mee eens
64. Ik zou graag nieuwe plaatsen willen verkennen	☐	☐	☐	☐	☐
65. Ik wordt onrustig wanneer ik te lang thuis zit	☐	☐	☐	☐	☐
66. Ik vind het leuk om enge dingen te doen	☐	☐	☐	☐	☐
67. Ik hou van wilde feesten	☐	☐	☐	☐	☐
68. Ik zou graag op reis gaan zonder van te voren iets te plannen	☐	☐	☐	☐	☐
69. Ik geef de voorkeur aan vrienden die opwindend en onvoorspelbaar zijn	☐	☐	☐	☐	☐
70. Ik zou graag eens gaan bungeejumpen	☐	☐	☐	☐	☐
71. Ik zou heel graag nieuwe en opwindende ervaringen hebben, zelfs als ze illegaal zijn	☐	☐	☐	☐	☐

Hartelijk dank voor het invullen van deze vragenlijst!